

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

DIPLOMSKI RAD BR. 59/PE/2016

ISTRAŽIVANJE PODUZETNIŠTVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ

Emina Gradečak

Varaždin, ožujak 2016.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
Smjer Poslovne ekonomije

DIPLOMSKI RAD BR. 59/PE/2016

ISTRAŽIVANJE PODUZETNIŠTVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ

Student:

Mentor:

Emina Gradečak, mat.br. 0119/336D

doc. dr. sc. Anica Hunjet

Varaždin, ožujak 2016.

Sažetak

U ovom je radu istraženo poduzetništvo u Republici Hrvatskoj. Prikazani su podaci o broju poduzetnika, financijski pokazatelji poslovanja poduzetnika, prisutnost žena u poduzetništvu, te uvođenje poduzetništva u obrazovanje.

Rad započinje s definiranjem osnovnih pojmova poduzetništva i poduzetnika, a nakon toga iznesen je povijesni razvoj poduzetništva općenito i povijest poduzetništva u Hrvatskoj.

Ulazak u poduzetništvo poglavlje je koje prikazuje i opisuje poduzetničku aktivnost u Hrvatskoj mjerenu TEA indeksom. U ovom poglavlju navedeni su osnovni elementi za pokretanje poslovnog pothvata, te koja je uloga poduzetništva u razvijenim zemljama.

U petom poglavlju predstavljeni su podaci kretanja poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Prikazani su podaci o broju poduzetnika, analiza raspoređenosti poduzetnika po županijskim središtima, financijski pokazatelji poslovanja poduzetnika kao što su broj zaposlenih i ukupni prihodi. Na kraju ovog poglavlja prikazan je osvrt na poslovanje poduzetnika Varaždinske i Međimurske županije.

Šesto poglavlje posvećeno je ženama u poduzetništvu. Prikazana je analiza poticanja razvoja žena poduzetnica, te udio žena poduzetnica u vlasničkoj strukturi hrvatskih društava od 2010. do 2013. godine.

U slijedećem, sedmom poglavlju, izneseni su podaci od robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom od 2010. do 2014. godine i podaci o izvozu i investicijama poduzetnika po regijama i županijama u 2013. godini.

Na kraju ovog rada, odnosno zadnje poglavlje ovog rada govori o poduzetništvu u obrazovanju. Opisana je važnost poduzetništva u obrazovanju kao cjeloživotnog učenja, te uključivanje poduzetništva u osnovnoškolski odgoj i obrazovanje prema Nacionalnom kurikulumu za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje.

Ključne riječi: poduzetništvo, poduzetnik, žene poduzetnice, poduzetništvo u obrazovanju

Abstract

In this paper entrepreneurship in Croatia is explored. The data presents the number of entrepreneurs, financial indicators of business owners, the presence of women in business and the introduction of entrepreneurship in education.

The paper starts with the definition of the basic concepts of entrepreneurship and entrepreneurs, and then it presents the historical development of entrepreneurship in general and the history of entrepreneurship in Croatia.

Entering the entrepreneurship section is showing and describing entrepreneurial activity in Croatia measured by the TEA index. This section lists the basic elements of starting their own business, and the role of entrepreneurship in developing countries.

The fifth chapter presents the data movement entrepreneurship in Croatia. The number of entrepreneurs, analysis distribution of enterprises by county centers, financial indicators of entrepreneurs such as number of employees and total revenue data are presented. At the end of this chapter an overview of business entrepreneurs Varazdin and Medjimurje County is presented.

The sixth chapter is devoted to women in business. In this chapter are shown the analysis of promoting the development of women entrepreneurs, and the share of women entrepreneurs in the ownership structure of Croatian companies from 2010 – 2013.

In the next, the seventh chapter, the data from the Croatian foreign trade in goods from 2010 – 2014, and data on exports and investment businesses by region and counties in 2013 are presented.

At the end of this work, the last chapter of this work is about entrepreneurship in education. The paper describes the importance of entrepreneurship education as a lifelong learning, and the inclusion of entrepreneurship in elementary education to the national curriculum for primary education.

Key words: entrepreneurship, entrepreneur, women entrepreneurs, entrepreneurship in education

Prijava diplomskog rada

studenata IV. semestra diplomskog studija
Poslovna ekonomija

IME I PREZIME STUDENTA	EMINA GRADEČAK	MATIČNI BROJ	0119/336D
NASLOV RADA	ISTRAŽIVANJE PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	THE STUDY OF ENTREPRENEURSHIP IN REPUBLIC OF CROATIA		
KOLEGIJ	EKONOMIKA PODUZETNIŠTVA		
MENTOR	doc. dr. sc. ANICA HUNJET		
ČLANOVI POVIJESNOSTVA	<ol style="list-style-type: none">1. prof. dr. sc. TANJA KESIĆ2. izv. prof. dr. sc. GORAN KOZINA3. doc. dr. sc. ANICA HUNJET		

Zadatak diplomskog rada

BR. 59/PE/2016

OPIS

Zadatak ovog rada je istražiti poduzetništvo u Republici Hrvatskoj. Poduzetništvo je u svim razvijenim društvima nositelj poslovnih aktivnosti. Stvoriti nove vrijednosti pokretanjem i razvojem novih poduzeća glavni je cilj poduzetništva. Tijekom izrade zadatka potrebno je objasniti pojmove poduzetništva i poduzetnika; povijesni razvoj poduzetništva u RH, odnosno povijesni razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj; prikazati i obraditi podatke o kretanju poduzetništva u RH, odnosno podatke o broju zaposlenih i ukupne prihode poduzetnika, te ostale financijske pokazatelje; prikazati strukturu podataka žena poduzetnica; prikazati podatke o robnoj razmjeni Republike Hrvatske sa inozemstvom, te najvažnije izvozne proizvode. Na kraju rada potrebno je ukazati na važnost uključivanja poduzetništva u osnovnoškolski odgoj i obrazovanje, te na temelju podataka iz cijelog rada donijeti zaključak o stanju poduzetništva u Republici Hrvatskoj.

U VARAŽDINU, DANA

03.03.2016.

DR 01 PE

Sadržaj

1. UVOD	1
2. DEFINIRANJE OSNOVNIH POJMOVA	2
2.1. PODUZETNIŠTVO	2
2.2. PODUZETNIK	3
3. POVIJESNI RAZVOJ PODUZETNIŠTVA	6
3.1. POVIJEST PODUZETNIŠTVA U HRVATSKOJ	8
4. ULAZAK U PODUZETNIŠTVO	8
5. KRETANJE PODUZETNIŠTVA U RH	12
5.1. KRITERIJI ZA DEFINIRANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA	12
5.2. BROJ PODUZETNIKA U HRVATSKOJ	13
5.3. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA PODUZETNIKA	17
5.4. OSVRT NA POSLOVANJE PODUZETNIKA GRADA VARAŽDINA I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE U 2014. GODINI	20
5.5. OSVRT NA REZULTATE POSLOVANJA PODUZETNIKA MEĐIMURSKE ŽUPANIJE U 2014. GODINI	23
6. ŽENE U PODUZETNIŠTVU	27
6.1. POTICANJE RAZVOJA ŽENA PODUZETNICA	29
6.2. ANALIZA UDJELA ŽENA PODUZETNICA U VLASNIČKOJ STRUKTURI HRVATSKIH DRUŠTAVA OD 2010.-2013.	32
7. ROBNA RAZMJENA REPUBLIKE HRVATSKE	35

7.1. IZVOZ I INVESTICIJE PODUZETNIKA PO REGIJAMA I ŽUPANIJAMA U	
2013. GODINI.....	40
8. PODUZETNIŠTVO U OBRAZOVANJU	43
9. ZAKLJUČAK.....	47
10. LITERATURA.....	49
POPIS TABLICA.....	50
POPIS GRAFIKONA	52

1. UVOD

U suvremenom poslovnom svijetu nema pokretanja proizvodnje ni bilo kakve druge poslovne aktivnosti bez određenoga nositelja. U razvijenim društvima nositelj svih poslovnih aktivnosti je poduzetništvo. Stvoriti nove vrijednosti pokretanjem i razvojem novih poduzeća glavni je cilj poduzetništva. Poduzetništvo otvara mogućnost zapošljavanja, oslobađa sposobnost uviđanja poslovnih mogućnosti, inovacije, ulaganja i širenja na globalna tržišta, razvoja novih proizvoda. Poduzetništvo ima glavnu ulogu u proizvodnji, tako da je teško zamisliti razvijeno društvo bez ljudi koji vode i organiziraju ekonomski život.

Poduzetništvo je naglašeno vezano za prijelomna vremena, za uvjete neizvjesnosti, krize i promjene u okruženju. Ekonomska teorija razvijenih zemalja ističe poduzetništvo kao kamen temeljac gospodarskog sustava i ekonomskog razvoja zemlje.

Uz to što je jedna od glavnih političkih, ekonomskih, medijskih i opće društvenih tema, poduzetništvo je predmetom interesa mnogobrojnih znanosti, najčešće društvenih, a posebno: ekonomije, psihologije, sociologije, prava. Njihov interes za poduzetništvo proizlazi kako iz spoznaje da je povijest civilizacije na određen način proizvod djelovanja poduzetništva i rezultat pojedinačnih i grupnih aktivnosti na mijenjaju svijeta i kreiranju promjena, tako i iz očekivanja da će ovo stoljeće biti era daljnje ekspanzije pa i eksplozije poduzetništva.

Cilj ovog rada je istražiti kretanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj, odnosno koliko je poduzetništvo razvijeno i prisutno u našoj državi. Na temelju konkretnih podataka prikazati ima li poduzetništvo u Republici Hrvatskoj pozitivnu putanju, s obzirom da je ono ključ razvoja i stabilnosti svih suvremenih gospodarstava.

2. DEFINIRANJE OSNOVNIH POJMOVA

Kako definirati poduzetništvo, a kako definirati poduzetnika? Postoji li jedinstvena definicija poduzetništva? Brojni autori su pokušali definirati pojam poduzetništva i poduzetnika. Richard Cantillon u 18. stoljeću definirao je poduzetništvo kao snošenje rizika kupnje pod poznatim uvjetima i prodaje pod nepoznatim uvjetima. Godine 1911. Joseph Shumpeter je rekao da je poduzetnik osoba koja mijenja postojeći ekonomski poredak uvodeći nove proizvode ili usluge, kreirajući nove organizacijske oblike ili iskorištavajući nove sirovine.¹

2.1. PODUZETNIŠTVO

Različitost razmišljanja govori kako jedna jedinstvena definicija poduzetništva uopće nije moguća jer bi bila ili previše opširna ili neprecizna i beskorisna.

Poduzetništvo se uglavnom definira kao sposobnost da se na osnovi kreativne čovjekove ekonomske djelatnosti i ograničenih proizvodnih čimbenika formira određena efikasna gospodarska djelatnost.²

Poduzetništvo je kreacija inovativne ekonomske organizacije radi stjecanja dobiti ili rasta u uvjetima rizika i nesigurnosti. Glavna obilježja poduzetništva su neizvjesnost, financijski rizik, eksperimentiranje, traganje i istraživanje.

Poduzetništvo je dinamičan proces stvaranja povećane vrijednosti. Vrijednost stvaraju pojedinci koji preuzimaju najveći rizik u smislu kapitala i vremena. Proizvod koji proizvode može i ne mora biti jedinstven, ali vrijednost mora nekako biti stvorena od strane poduzetnika stjecanjem i lociranjem neophodnih vještina i resursa.³

Prema Vukoviću, „poduzetništvo je ljudska kreativna i inovativna djelatnost preko koje se kombiniraju različiti tipovi resursa da bi se u procesu proizvodnje proizveli

¹Grgić, M., Bilas, V., Franc, S. (2010) Poduzetništvo u međunarodnoj ekonomiji. Zagreb: Sinergija.

²Kolaković, M. (2006) Poduzetništvo u ekonomiji znanja. Zagreb: Sinergija

³Kolaković, M. (2006) Poduzetništvo u ekonomiji znanja. Zagreb: Sinergija

potrebni proizvodi i usluge radi zadovoljenja ljudskih potreba“. Vuković također ističe da je poduzetništvo u neposrednoj vezi s raspoloživim resursima te da o raspoloživim resursima i ljudskoj kreativnosti i inovativnosti ovisi razina proizvodnje određenih proizvoda i usluga kao i razina zadovoljenja ljudskih potreba.⁴

Prema Škoriću, poduzetništvo je skup aktivnosti na osnivanju, ustrojstvu i upravljanju poslovanjem poduzeća. Objašnjava ga kao ulaganje radi ostvarivanja dobiti ili profita.⁵

U svim ovim definicijama poduzetništva mogu se pronaći zajednički elementi, a to su:

- kreativnost i inovacija
- sakupljanje resursa i osnivanje ekonomskih organizacija
- prilika za stjecanje profita i rasta pod rizikom i nesigurnošću

Poduzetništvo se svuda u svijetu smatra izuzetno naprednom društvenom aktivnošću jer je usmjerena na što je moguće veće postizanje ekonomskih učinaka, veće efikasnosti rada, te zato što je vrlo elastično na primjenu tehnoloških rješenja, te fleksibilnije.

2.2. PODUZETNIK

Spremnost na rizik bavljenja poduzetništvom prva je i ključna karakteristika poduzetnika. Nemirni duh jednostavno tjera ljude u nepoznata i vječita traganja za promjenama u svakodnevnom životu. Da bi netko postao poduzetnikom, nije dovoljna samo dobra volja i početni kapital. Poduzetnik mora imati i karakteristike poput: inovativnosti, razumnog preuzimanja rizika, samouvjerenosti, sposobnosti postavljanja ciljeva, odgovornosti, ekonomskog i financijskog znanja i sl.

Vuković poduzetnika definira kao inovatora, hrabrog ali opreznog pojedinca koji je izrazito spreman za preuzimanje rizika, a pokreću ga izgledi za ostvarenje dobiti i

⁴ Vuković, I. (1999) *Ekonomika poduzetništva u hotelijerstvu*. Zagreb: Dalmatina. ⁵ Škorić, A. (1995) *Uvod u poduzetništvo*. Zagreb: HITA-CONSULTING

vjera u uspjeh. Poduzetnik je inicijator novih poduzetničkih pothvata, on ulaže kapital i vrijeme, zapošljava ljude, osmišljava projekt i prati njegovo ostvarenje te obavlja kontrolu da bi ostvario što veću dobit.⁶

Gorupić kaže da je poduzetnik ponajprije poslovno kreativan, inovativan, dinamičan čovjek, sposoban brzo uočiti pojave, probleme i mogućnosti (prednosti i slabosti, mogućnosti i opasnosti), spreman na rizik i maksimalni napor. Sposoban je pronalaziti uspješne poslovne ideje, poslovne akcije, mjesto na tržištu, te pronalaziti proizvode i brzo ih i na vrijeme uspješno realizirati, pronalaziti kadrove, kapital i organizaciju, oduševiti i ponijeti svoje suradnike. Za njega nije dovoljno da bude dobar menadžer nego i dobar lider. Nije dovoljno da dobro obavlja zadatke, već da postavlja prave zadatke.⁷

Theodore William Shultz, dobitnik Nobelove nagrade 1979. za doprinos razvoju ekonomije, kaže da „poduzetnička sposobnost nije ograničena samo na poslovne ljude već je jedno od općih svojstava ljudskih bića. Poduzetnici mogu biti i studenti i domaćice i radnici“.⁸

Iz svega navedenog proizlazi da je poduzetnik osoba koja se pojavljuje tamo gdje se preuzima rizik i ulaže u resurse da bi se napravilo nešto novo ili da bi se nešto što već postoji ostvarilo na novi način.

Na kraju, možemo se složiti s univerzalnom definicijom poduzetnika koju je dao Adolf Dragičević, koji pod poduzetnikom smatra osobu koja raspolaže sredstvima potrebnima za određenu gospodarsku djelatnost, te koja samostalno donosi ekonomske odluke koje se odnose na tu djelatnost, koja organizira i kombinira proizvodne čimbenike, koordinira njihovo djelovanje, nadzire, rukovodi i upravlja cjelokupnim radom i poslovanjem.⁹

⁶Vuković, I. (1999) Ekonomika poduzetništva u hotelijerstvu. Zagreb: Dalmatina.

⁷Gorupić, D., Gorupić, D. jr. (1990) Poduzeće- Postanak i razvoj poduzetništva i poduzeća. Zagreb: Informator

⁸Hunjet, A., Kozina, G. (2014) Osnove poduzetništva. Varaždin: Sveučilište

⁹Dragičević, A. (1987) Razvoj ekonomske misli. Zagreb: Cekade

Tablica 1. Najbogatiji američki poduzetnici u povijesti

		Djelatnost	% bogatstva u ukupnom gospodarstvu SAD-a
John D. Rockefeller (1839.-1937.)	Prvi američki milijarder. Utemeljitelj najjačeg američkog monopolista, Standard Oil Company	nafta	1,53
Cornelius Vanderbilt (1794.-1877.)	Posudio 100\$ od majke, u dvanaestoj godini i pokrenuo vlastiti biznis iz čega je nastala Staten Island FerryCompany	željeznica i otpremništvo	1,15
John Jacob Astor (1763.-1848.)	Počeo kao trgovac krznom, a obogatio se na nekretninama	trgovina nekretninama	0,93
Stephan Girard (1750.-1831.)	Najveći investitor u američku First Bank	brodogradnja i bankarstvo	0,67
Andrew Carnegie	Osnivač U.S. Steel Company	čelik	0,60
Bill Gates (1955.-)	Izbačen s Harvarda, pokrenuo je Microsoft Corporation zajedno s partnerom Paulom Allenom	softver	0,43
Alexander Turney Stewart (1803.-1876.)	Osnivač prve robne kuće u SAD-u	trgovina na malo	0,56
Frederick Weyerhaeuser (1834.-1914.)	Obogatio se na drvenoj građi	drvo	0,55
Larry Ellison (1944.-)	Pokrenuo Oracle Corporation s 2.000\$ vlastita novca, danas drugi najveći proizvođač softvera, nakon Microsofta	softver	0,15
Michael Dell (1965.-)	Pokrenuo Dell cimpouterCompany iz svoje sobe u studentskom domu na University of Texas	računala	0,11

Izvor: Zimmerer, T. W., Scarborough, N. M.: Essential of Entrepreneurship and Small Business Management, Prentice Hall, 2005.¹⁰

¹⁰ http://www.occc.edu/gholland/EP1/Combined_Essentials_Entr.pdf (pristupljeno: 02.02.2016.)

3. POVIJESNI RAZVOJ PODUZETNIŠTVA

Poduzetništvo i poduzetnici u smislu današnjeg značenja pojavljuju se između 11. i 13. stoljeća. Prvi oblici poduzetništva pojavljuju se ponajprije u trgovini, bankarsko-kreditnim i mjenjačkim djelatnostima te pomorstvu, ali i u razbojništvu i gusarstvu. Kao osnovne tipove poduzetnika u to doba Sombart nabraja:

1. Gusara
2. Feudalca
3. Državnog činovnika
4. Špekulanta
5. Trgovca
6. Obrtnika.

Trgovci u to doba nisu bili specijalizirani, već su obavljali i trgovačke i prijevoznike poslove, ali i novčarske. U Italiji nastaju i posebna udruženja koja poprimaju osnovne značajke karakteristične i za današnja moderna trgovačka poduzeća. Takva udruženja bila su uglavnom privremenog karaktera; naime, trgovci su se udruživali, tj. stvarali kopnene karavane ili pomorske flote radi smanjenja rizika prijevoza robe.¹¹

Krajem 14. stoljeća pojavljuju se trajnija trgovačka poduzetnička udruženja, koja su uglavnom poprimila karakteristike današnjih trgovačkih društava. Takva prvobitna udruženja temeljila su se na obiteljskoj tradiciji i mobilizaciji ljudi i kapitala unutar nje. Formirala su se na kraće vrijeme, od jedne do pet godina. Bavila su se uglavnom izvozniko-trgovačkim poslovima te bila utemeljena na imovinsko-pravnim zaduženjima i raspodjeli dobiti među članovima. U to doba postojale su i tzv. trgovačke gilde, udruženja trgovaca koja su imala za cilj pružanje uzajamne pomoći prilikom trgovačkog posla. Pritom se svaki trgovac bavio poslom na vlastiti rizik i za vlastiti račun.

U 17. stoljeću poduzetništvo postaje masovnom pojavom. Dolazi do procvata različitih oblika obrta i trgovačkih poduzeća koja su se bavila trgovinom različitim

¹¹Kolaković, M. (2006) Poduzetništvo u ekonomiji znanja. Zagreb: Sinergija

proizvodima. Raste značenje i međunarodne, a zatim i prekooceanske trgovine. Specijalizacija u trgovini i odvajanje bankarstva pojavljuje se tek u 18. stoljeću.

Na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće kada se pojavila industrijska revolucija, naglo je porasla važnost poduzetništva u novonastalim industrijama. Međutim, nakon industrijske revolucije, a s početkom masovne proizvodnje, opada uloga poduzetništva. Razvoj poduzetničke djelatnosti zamijenjen je rastom i razvojem velikih industrijskih korporacija u kojima se čovjek gubi kao osoba, a njegov identitet poistovjećuje se s idejom kompanije.

Tek krajem 20. stoljeća, s naglim razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije i propašću socijalističkih društvenih uređenja, poduzetništvo ponovno dobiva na intenzitetu i postaje temeljna gospodarska djelatnost. Velika ekonomska tranzicija, promjena kritičnih proizvodnih resursa s materijalnih na nematerijalne s jedne strane, te istodobna liberalizacija i privatizacija u postkomunističkim zemljama s druge, širom je otvorila vrata novom poduzetničkom uzletu.

Globalnu ekonomiju 21. stoljeća obilježavat će snažan porast brzine poslovanja i nadmetanje velikog broja agilnih konkurenata. Na scenu stupaju nova mala, fleksibilna i inovativna poduzeća koja samostalno ili međusobno povezano nastupaju na tržištu. U takvom okruženju multinacionalne kompanije izgubit će dominantni položaj. Ekonomski teoretičari, želeći slikovito prikazati stanje u suvremenom poslovnom svijetu, ispisuju „osmrtnice“ tradicionalnim, klasično organiziranim korporacijama. Također tvrde da su današnje integrirane kompanije „posrćući dinosauri“ koji će uskoro biti zamijenjeni usko fokusiranim, brzim i fleksibilnim poduzećima. Poslovnim svijetom budućnosti dominirat će svjetske kooperativne i uzajamno povezane mreže malih poduzeća. Vrhunske poslovne rezultate i nova rješenja bit će moguće ostvariti samo uz suradnju različitih specijaliziranih poduzeća, poduzetnika, znanstvenika, tehnologa, te organizacijskih i drugih eksperata. U tom smislu potrebno je i u Hrvatskoj razviti svijest da će mala poduzeća umrežavanjem, uzajamno utječući jedno na drugo, postići veći ukupan rezultat negoli bi bio zbroj njihovih rezultata da djeluju samostalno.¹²

¹² Kolaković, M. (2006) Poduzetništvo u ekonomiji znanja. Zagreb: Sinergija

3.1. POVIJEST PODUZETNIŠTVA U HRVATSKOJ

Paralelno s razvojem misli i teorije o poduzetništvu u Europi, i na hrvatskom tlu djelovali su neki ugledni ekonomski teoretičari koji su svojim analizama trgovine i poslovanja općenito dali važan doprinos razvoju teorije poduzetništva.

Posebnu ulogu i značenje pripada Dubrovčaninu Benediktu Kotruljeviću koji je 1458. godine napisao prvu sistematsku raspravu o trgovini: O trgovini i savršenom trgovcu. Kotruljević se još sredinom 15. stoljeća bavi proučavanjem trgovine, ali i trgovca kao osobe. On pokušava istaći vrline dobrog gospodara i savršena trgovca, a njihove karakteristike, kako ih daje, mogu se prenijeti i danas na opis uzornog ponašanja suvremenih poslovnih ljudi u poslovnim pothvatima. Iako Kotruljević ne upotrebljava naziv „poduzetnik“, njegov „savršeni trgovac“ u potpunosti odgovara pojmu poduzetnika u smislu moderne teorije.

Blaž Lorković, najistaknutiji hrvatski ekonomski pisac 19. stoljeća, snažno se zalagao za populariziranje ekonomske znanosti i istaknuto djelovao u obrazovanju stručnjaka, te upoznavanju hrvatskih gospodarstvenika sa svjetskim ekonomskim kretanjima i znanstvenim postignućima. U svojem najpoznatijem djelu, Počela političke ekonomije ili nauke općeg gospodarstva, sustavno izlaže temeljna gospodarska načela i pojmove. Za razvoj poduzetništva među njima su najvažniji slijedeći: promicanje proizvodnje, obitelji, obuka te poduzeće ili organizacija proizvodnje, pri čemu poduzeće definira kao „sjedinenje proizvodnih sila da se proizvode dobra na vlastitu pogibao poduzetnika“¹³.

4. ULAZAK U PODUZETNIŠTVO

Hrvatska ima razmjerno nisku razinu poduzetničke aktivnosti stanovništva za razliku od drugih zemalja u tranziciji. Potvrđuje to i TEA indeks, koji mjeri broj poduzetnički aktivnih ljudi na 100 ispitanika. Za poduzetništvo se u 2013. godini odlučivalo samo 8,27% ispitanika, dok je prosjek za sve zemlje u kojima je GEM (Global Entrepreneurship Monitor) proveo istraživanje bio znatno veći i iznosio je

¹³ Cingula, M. (1998.) Poduzetništvo, Zagreb: Školska knjiga

13,18%. Drugim riječima dok se u Hrvatskoj za poduzetništvo odlučuje tek svaki 12. građanin odluke o pokretanju vlastita biznisa u svijetu donose se znatno brže i lakše, pa se za takvo rješavanje pitanja vlastite egzistencije u prosjeku odlučuje svaki 7. stanovnik.

U prilog o osnivanju vlastita poduzeća ili obrta svakako ne ide u prilog dugotrajna recesija, a razlog su i nedovoljno razvijeni mehanizmi financiranja poduzetnika, kao i birokratiziranost sustava. Dio krivice za slab razvoj poduzetničke aktivnosti u Hrvatskoj leži i u mentalitetu. Hrvati više cijene sigurnost zaposlenja i stabilnost primanja, nego rizik koji nosi razvoj vlastita biznisa.

Hrvatska je i u segmentu poduzetništva još uvijek značajno „muška“ zemlja, te se za poduzetništvo u Hrvatskoj više odlučuju muškarci nego žene. Veći interes prema pokretanju vlastita posla pokazuju zreliji i obrazovaniji ljudi. Poduzetništvo je jače korijene pustilo u razvijenijim dijelovima zemlje, poput Zagreba i okolice, Istra i Primorja, nego umanje razvijenim dijelovima zemlje. Mnogi u poduzetničke vode odlazi zbog nužde, odnosno zato što su ostali bez posla, pa se odlučuju na neki oblik samozapošljavanja, a ne zato što su stvarno uočili poduzetničku priliku.

Tablica 2. Poduzetnička aktivnost u Hrvatskoj mjerena TEA indeksom

	2010.	2011.	2012.	2013.
TEA indeks Hrvatska	5,52	7,32	8,27	8,27
TEA indeks, prosjek	11,69	11,39	13	13,18

Izvor: GEM Hrvatska, CEPOR-2014.(2013).

Tri su osnovna elementa, bez kojih je nemoguće pokrenuti i uspješno voditi poslovni pothvat, a to su: poslovna prilika, resursi i poduzetnik/poduzetnički tim.

Svaka poslovna ideja ne predstavlja priliku. Pronalazak dobre ideje predstavlja samo prvi korak u razvoju poduzetničkog procesa. Naime, od 100 ideja prezentiranih investitorima obično jedna, a ponekad dvije ili tri budu financirane. Da bi neka poslovna ideja bila i poslovna prilika, ona treba biti dovoljno atraktivna, postojana, izložena u pravo vrijeme, vidljiva kroz neki proizvod ili uslugu koji stvara dodatnu vrijednost za svoj kupca, odnosno krajnjeg korisnika. Osnovna karakteristika poslovne prilike je njena tržišna opravdanost, tj. postojanje dovoljno velikog tržišta zainteresiranog za kupovinu određenog proizvoda ili usluge. Također, misliti prvo na

novac je velika pogreška, pa je tako pogrešno shvaćanje među budućim poduzetnicima da prvo treba imati sve resurse, pogotovo novac, kao preduvjet uspjeha poduzetničkog pothvata. Dobre poslovne prilike lako dođu do novca, pa je mišljenje investitora da su ono što nedostaje dobre poslovne prilike i dobri poduzetnici, a ne novac.

Ključni faktor uspjeha poduzetničkog pothvata svakako je čovjek, odnosno poduzetnik i tim ljudi koji ga okružuju. Poduzetnik je taj koji pronalazi poslovnu priliku i upravlja resursima s ciljem stvaranja nove vrijednosti.

Svaki poduzetnički pothvat i ulazak u poduzetništvo nosi sa sobom i nedostatke, ali i prednosti. Budući poduzetnici moraju dobro razmisliti i „izvagati“ ove dvije krajnosti.

Pod najvećim prednostima ulaska u poduzetništvo smatraju se:

- Preuzimanje kontrole nad vlastitom sudbinom
- Mogućnost mijenjanja stvari
- Mogućnost iskorištavanja svojih potencijala
- Ostvarivanje neograničenih profita
- Priznatost u društvu
- Raditi stvari koje volite

Kao najveći nedostaci ulaska u poduzetništvo smatraju se:

- Nesigurnost dohotka
- Rizik gubitka uloženog kapitala
- Nedefinirano radno vrijeme i naporan rad
- Niska kvaliteta života za vrijeme uspostavljanja poslovanja
- Visoka razina stresa
- Neograničena odgovornost

Uloga poduzetništva u zemljama razvijenog svijeta je različita, te se razlikuje od države do države. U nastavku je dat pregled i uloga poduzetništva u zemljama razvijenog svijeta:¹⁴

SAD – priznaju mogućnost neuspjeha, daju najbolje od sebe da uspiju, poštuju trgovce i uspješne poslovne ljude zbog njihove sposobnosti rješavanja praktičnih problema i stvaranja bogatstva

Japan – mala i srednja poduzeća država stimulira razvojem pojedinih segmenata s ciljem razvoja cjelokupnog japanskog gospodarstva, te postoje kreditno-garancijska udruženja za povrat kredita malih poduzetnika

Njemačka – predstavlja „Malo gospodarstvo“. Mala poduzeća zapošljavaju do 9 radnika te ostvaruju godišnji prihod do milijun eura. Srednja poduzeća, 10-499 radnika, ostvaruju 1-50 milijuna eura na godinu. Njemačka pridaje pozornost savjetništvu u upravljanju malim i srednjim poduzećima. Mala i srednja poduzeća koriste pomoć i usluge profesionalnih vanjskih stručnjaka

Austrija – zemlja malih poduzeća. Mali su industrijski pogoni, obrtničke radionice, prodavaonice, poljoprivredna gospodarstva te poduzeća turističko-uslužnih djelatnosti. Udio poduzeća do 100 zaposlenih iznosi 99% od ukupnog broja poduzeća. Faktori uspjeha su dobra organiziranost, obavezno članstvo u gospodarskoj komori, državna pomoć u povoljnim kreditima, subvencija za otvaranje novih radnih mjesta

Belgija – ima jaka obiteljska mala i srednja poduzeća, 80% su obiteljske tvrtke, poduzeća do 100 zaposlenih – 98% ukupnog broja poduzeća

Francuska – u malim i srednjim poduzećima radi 67% zaposlenih, a stvara se 55% ukupne vrijednosti nacionalnih investicija

Španjolska – zakoni i mjere, ustanove za poticanje malog i srednjeg poduzetništva, nepoznavanje zakonske regulative – nekorištenje programa, pomoći i subvencije. Postoji institut u Madridu za pomoć poduzetnicima, za pružanje informacija, savjeta, zatim su tu seminari i publikacije.

¹⁴ A. Hunjet., G. Kozina. (2014.) Osnove poduzetništva. Varaždin. Sveučilište Sjever

Švicarska – je gospodarski razvoj temeljila na malim i srednjim poduzećima, a ona čine 97% od ukupnog broja poduzeća. Tu je financijska i obrazovna podrška planinskim područjima i regijama koje zaostaju

Velika Britanija – Margaret Thatcher je 1979. Počela s razvojem programa privatizacije državnih poduzeća; uvedene su olakšice za zapošljavanje, smanjena je stopa poreza na profit za mala i srednja poduzeća s 42% na 25%.

5. KRETANJE PODUZETNIŠTVA U RH

Glavni pokretač razvoja svih suvremenih gospodarstva je poduzetništvo. Republika Hrvatska nije iznimka jer je poduzetništvo u Republici Hrvatskoj najperspektivniji dio gospodarstva. Poduzetništvo obuhvaća niz aktivnosti koje se svode na osnivanje, formiranje i upravljanje poduzećem. Poduzeće je temeljni oblik povezivanja interesa i aktivnosti pojedinca i grupe te šire društvene zajednice u privredi. Mala i srednja poduzeća potencijalni su izvori stvaralačke energije koja može pridonijeti dinamici hrvatskog gospodarstva. Republici Hrvatskoj ne nedostaje poduzetničke inicijative, poduzetničkog duha i želje za uspjehom. Dakako, poduzetnicima bi trebalo pružiti potporu od ideje do realizacije pothvata jer njihov osobni uspjeh generira i korist cijelom društvu. Upravo iz takvog načina razmišljanja proizlazi i geslo Europske unije o malom gospodarstvu: „Putting small businesses first“ ili „Prije svih mala poduzeća“¹⁵

5.1. KRITERIJI ZA DEFINIRANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

Kriterij za razvrstavanje subjekata u sektoru malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj definirani su Zakonom o računovodstvu¹⁶ i Zakonom o poticanju razvoja malog gospodarstva¹⁷. Poduzetnici, odnosno poduzeća se u smislu Zakona o

¹⁵ Europska komisija: Observatory of European SMEs, ec.europa.eu/DocsRoom/documents/2278/.../pdf ¹⁶ Narodne novine br.109/07, 54/13

¹⁷ Narodne novine br.29/02, 63/07, 53/12, 56/13

računovodstvu razvrstavaju na male, srednje i velike ovisno o iznosu ukupne aktive, iznosu prihoda, te prosječnom broju radnika tijekom poslovne godine (tablica 3.).

Tablica 3. Kriterij za razvrstavanje prema Zakonu o računovodstvu

	Uk. aktiva	Prihod	Br. zaposlenih
Mali	-32.500.000,00	-65.000.000,00	-50
Srednji	-130.000.000,00	260.000.000,00	-250
Veliki	Koji prelaze dva uvjeta iz definicije srednjih poduzetnika		

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz Narodnih novina br.109/07, 54/13

S obzirom na veličinu subjekta, Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva razlikuje mikro, male i srednje subjekte. Zakon o računovodstvu i Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva nisu imali usuglašen kriterij broja zaposlenih za razvrstavanje malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj. Izmjenama i dopunama Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva iz svibnja 2012. godine, kategorizacija veličine poduzetnika usklađena je s kriterijima koje primjenjuje Europska unija, čime je omogućena kvalitetnija analiza i usporedba sektora malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj i zemljama EU (tablica 4.).

Tablica 4. Kriteriji razvrstavanja subjekata malog gospodarstva

Tip poslovnog subjekta	Br. Zaposlenih	Godišnji prihod (u milij.EUR-a) EU/RH	Imovina (u milij. EUR-a) EU/RH
Mikro	0-9	2	2
Mali	10-49	10	10
Srednji	50-249	50	43

Izvor: Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN br. 29/02; 63/07; 53/12; 56/13)

5.2. BROJ PODUZETNIKA U HRVATSKOJ

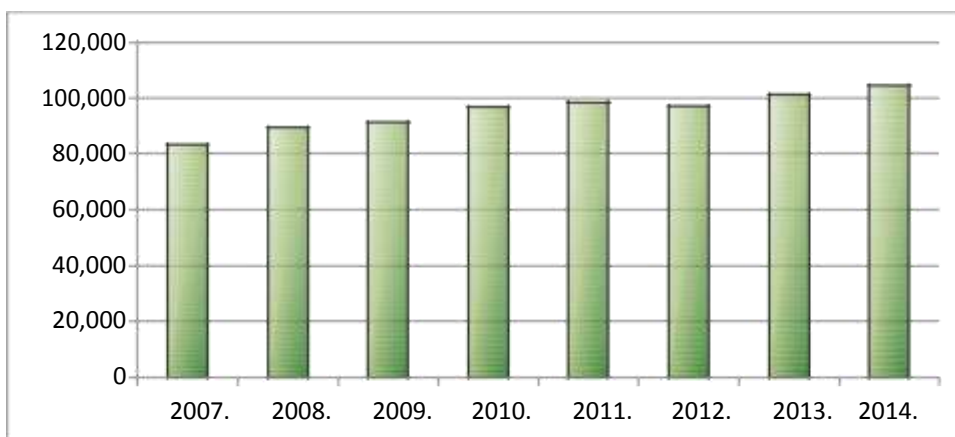
Prema podacima koje je obradila HGK, a iz podataka od FINA-e broj poduzetnika, odnosno broj poslovnih subjekata od 2009. godine konstantno raste, izuzev 2012. godine kada je zabilježen pad broja poduzetnika. U tablici 5. prikazan je broj poduzetnika obveznika poreza na dobit prema vrsti poslovnih subjekata od 2007. do 2014. godine.

Tablica 5. Broj poduzetnika u RH

	Veliki	Srednji	Mali	UKUPNO
2007.	475	1.589	81.468	83.532
2008.	453	1.396	87.807	89.656
2009.	436	1.446	89.438	91.320
2010.	375	1.379	95.004	96.758
2011.	359	1.316	96.855	98.530
2012.	348	1.309	95.597	97.254
2013.	350	1.268	99.573	101.191
2014.	354	1.221	102.895	104.470

Izvor: FINA; Obrada: HGK

U 2014. godini aktivno su poslovala 104.470 poduzetnika obveznika poreza na dobit, što je za 3.279 više nego prethodne 2013. godine. Od 2007. godine broj poduzetnika bilježi rast sve do 2012. godine, kada je poslovalo za 1.276 poduzetnika manje nego u 2011. godini. Podaci iz tablice 5. daju nam zanimljiv pregled poslovanja poduzetnika prema vrstama poslovnih subjekata, odnosno prema vrsti poduzeća (velika, srednja, mala). Uočava se da velika poduzeća od 2007. godine pa do 2013. godine bilježe pad broja istih, dok u 2014. godini taj broj za 4 raste. U kategoriji srednjih poslovnih subjekata od 2007. godine do 2009. godine bilježi se pad broja istih, dok 2009. godine u odnosu na 2008. godinu taj broj je povećan za 50 poslovnih subjekata. Nakon 2009. pa sve do 2014. godine broj srednjih poslovnih objekata je u padu. Zanimljiv podatak daje nam kategorija malih poslovnih subjekata, odnosno poduzeća, koja od 2007. godine bilježe konstantan rast. Broj poduzetnika od 2007. – 2014. povećao za 21.427, odnosno broj poduzetnika 2014. godine u odnosu na broj poduzetnika 2007. godine bilježi rast od 25,065%. Smanjenje broja poduzetnika dogodilo se 2012. godine u odnosu na 2011. godinu za 1.276, odnosno zabilježen je pad broja poduzetnika za 1,295% između ove dvije godine. Grafički prikaz broja poduzetnika prikazan je u grafikonu 1.

Grafikon 1. Ukupni broj poduzetnika od 2009. – 2014. godine

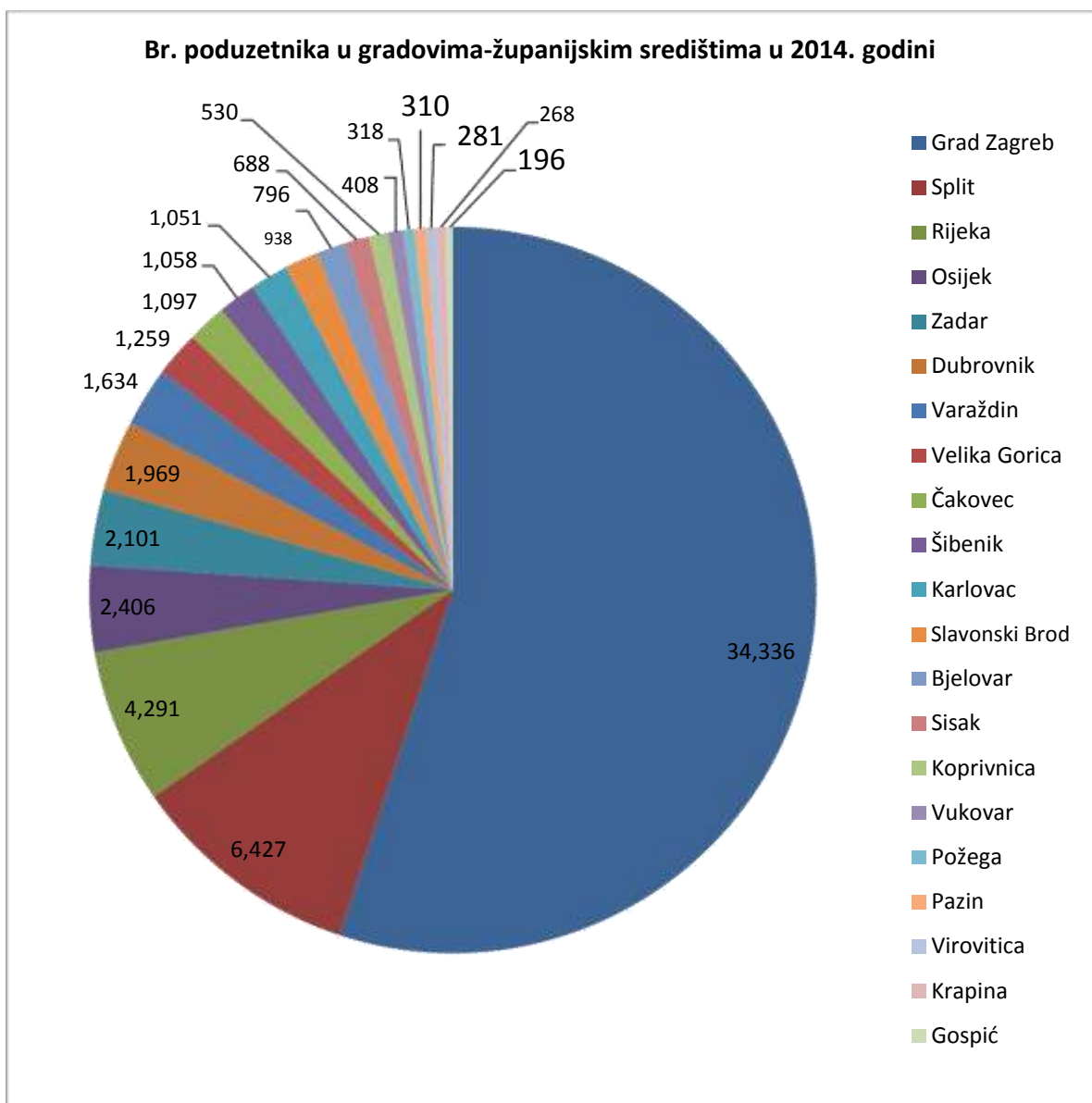
Izvor: Obrada autorice prema podacima iz tablice 5.

Analiza raspoređenosti poduzetnika po županijskim središtima promatrano po veličini poduzetnika u 2014. godini pokazala je da veliki poduzetnici u većini slučajeva imaju sjedište u Zagrebu (tablica 6.).

Tablica 6. Broj poduzetnika u gradovima-županijskim središtima u 2014. godini

Naziv grada	Br. poduzetnika	Rang na razini RH
Grad Zagreb	34.336	1
Karlovac	1.051	14
Koprivnica	530	24
Velika Gorica	1.259	10
Osijek	2.406	5
Čakovec	1.097	11
Rijeka	4.291	3
Vukovar	408	35
Bjelovar	796	18
Požega	318	41
Pazin	310	45
Virovitica	281	51
Krapina	268	53
Split	6.427	2
Gospić	196	66
Varaždin	1.634	8
Slavonski Brod	938	15
Sisak	688	19
Šibenik	1.058	13
Zadar	2.101	6
Dubrovnik	1.969	7

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja

Grafikon 2. Broj poduzetnika u gradovima-županijskim središtima u 2014. godini

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz tablice 6.

Kako je vidljivo iz grafikona 2. broj poduzetnika je očekivano najveći u Gradu Zagrebu koji je ujedno i županija. Iza poduzetnika Grada Zagreba po brojnosti poduzetnika slijedi Split, sjedište Splitsko-dalmatinske županije, a treća rangirana je grad Rijeka sa 4.291 poduzetnika. Grad Varaždin koji je sjedište Varaždinske županije rangiran je na sedmom mjestu sa 1.634 poduzetnika, dok je sjedište Međimurske županije, grad Čakovec, na devetom mjestu, sa 1.097 poduzetnika.

5.3. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA PODUZETNIKA

Mala i srednja poduzeća najznačajniji su pokretač gospodarstva, a važna uloga ovog sektora posebno je vidljiva kroz njihov udio u zaposlenosti, u ukupno ostvarenom prihodu i izvozu. Uspješna perfomanca sektora malih i srednjih poduzeća važnije je nego ikada. Rastuća mala i srednja poduzeća predstavljaju ključan dio rješenja problema dugotrajne visoke stope nezaposlenosti u Hrvatskoj. Opstanak i razvoj hrvatskih malih i srednjih poduzeća na jedinstvenom tržištu Europske unije ovisi o njihovoj sposobnosti uspješnog konkuriranja i prilagodbi zahtjevnom tržištu i oštroj konkurenciji.

Tablica 7. Financijski pokazatelj poslovanja poduzetnika od 2007.-2014. godine (u milijunima HRK)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Br. poduzetnika	83.532	89.656	91.320	96.758	98.530	97.254	101.191	104.470
Br. zaposlenih	896.013	933.958	889.396	859.808	851.386	829.874	830.928	830.116
Ukupni prihodi	655.561	709.827	613.367	598.187	624.807	610.376	612.441	618.791
Ukupni rashodi	623.618	685.638	603.876	593.810	612.393	601.183	604.998	604.884
Dobit prije oporezivanja	43.769	40.315	31.959	34.228	38.262	38.388	34.639	39.147
Gubitak prije oporezivanja	11.826	17.231	22.469	29.851	25.849	29.195	27.196	25.240
Porez na dobit	7.179	6.960	5.093	6.040	5.234	4.252	3.914	4.153
Dobit nakon oporezivanja	36.668	34.746	26.438	28.203	32.911	34.053	30.392	34.904
Gubitak nakon oporezivanja	11.904	17.517	22.041	29.866	25.731	29.112	26.862	25.150
Konsolidirani financijski rezultat	24.679	16.314	4.397	-1.663	7.180	4.941	3.529	9.754

Izvor: FINA; obrada: HGK

Pregledom po broju zaposlenih od 2007. godine do 2014. godine koji su zaposleni kod poduzetnika vidljivo je da taj broj pada, odnosno da se broj zaposlenih smanjuje, iako broj poduzetnika raste. 2008. godine u odnosu na 2007. godine broj zaposlenih se povećao, međutim, nadalje sve do 2014. godine broj zaposlenih pada, pa 2007.

godine od ukupnog broja zaposlenih koji je iznosio 896.013 broj istih u 2014. godini iznosi 830.116 što je pad broja zaposlenih koje zapošljavaju poduzetnici za 1,080%.

Ukupni prihodi od 2007. godine pa do 2014. godine prikazuju i povećanja i padanja ukupnih prihoda zavisno o godinama promatranja. U 2008. godini nasuprot 2007. godini dolazi po povećanja prihoda, da bi 2009. i 2010. godine ukupni prihodi bili u padu nasuprot prethodnim godinama, a 2011. godine ponovno rastu. 2012. godine u odnosu na 2011. godinu ukupni prihodi se smanjuju, a u 2013 i 2014. godini ponovno su u povećanju.

Radi bolje analize u tablici 8. prikazani su podaci o ukupnom prihodu i zaposlenosti prema veličini poduzeća od 2011. – 2014. godine.

Tablica 8. Ukupan prihod i zaposlenost prema veličini poduzeća od 2011.-2014. godine

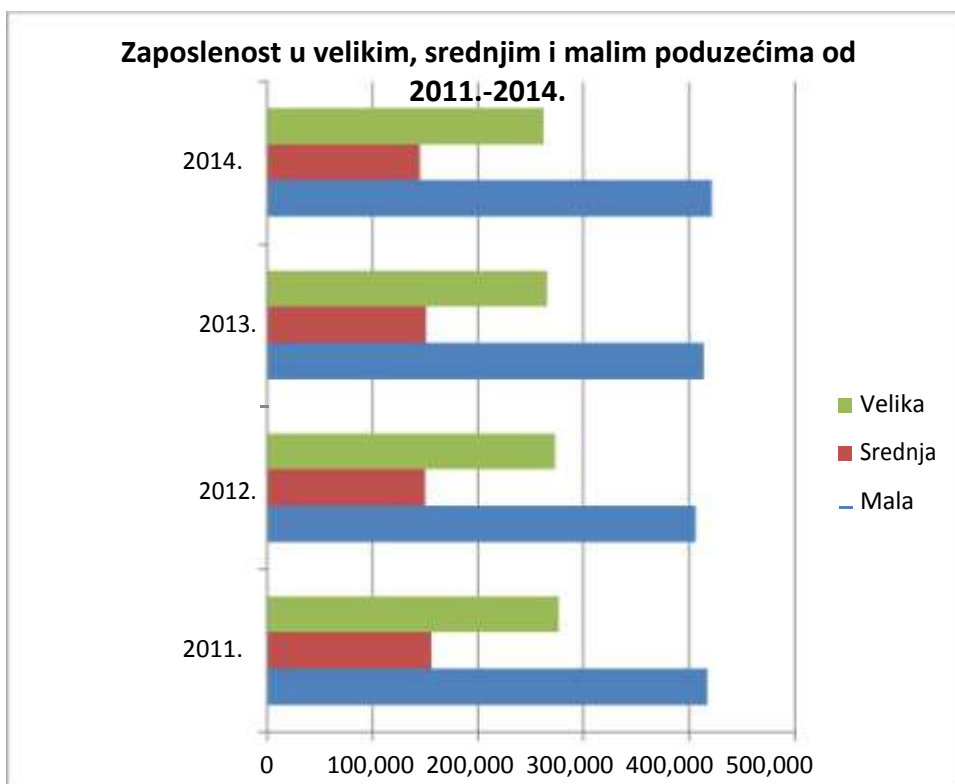
Veličina poduzeća	Zaposlenost				Ukupni prihod			
	2011.	2012.	2013.	2014.	2011.	2012.	2013.	2014.
Velika	277.156	273.253	265.816	262.632	300.152	298.636	293.227	290.663
Srednja	156.545	149.787	150.605	145.246	113.779	111.966	112.309	112.320
Mala	417.685	406.834	414.507	422.238	210.876	199.774	206.905	215.807
	851.386	829.874	830.928	830.116	624.807	610.376	612.441	618.791

Izvor. Obrada autorice na temelju podataka od FINA-e

Broj zaposlenih ukupno od 2012. godine u odnosu na 2011. godinu smanjen je za 2,59%, da bi se 2013. godine u odnosu na 2012. godinu taj broj povećao za 0,13%, a 2014. godine u usporedbi sa 2013. godinom broj zaposlenih smanjen je za 0,10%. Međutim, kao što je vidljivo iz tablice 8. broj zaposlenih u velikim poduzećima konstantno se smanjuje, pa je broj zaposlenih u velikim poduzećima od 2011. godine do 2014. godine smanjen za 5,24%, odnosno za 14.524 zaposlenih. U srednjim i malim poduzećima broj zaposlenih 2012. godine u odnos na 2011. godinu smanjen je za 17.609 ljudi, ali od 2012. godine do 2014. godine broj zaposlenih se povećao za 1,95% odnosno za 10.863 zaposlenih.

Podaci o ukupnim prihodima slični su kao i podaci o zaposlenosti. Za 2012. godinu u odnosu na 2011. godinu ukupni prihodi smanjili su se za 2,36%, nakon čega se

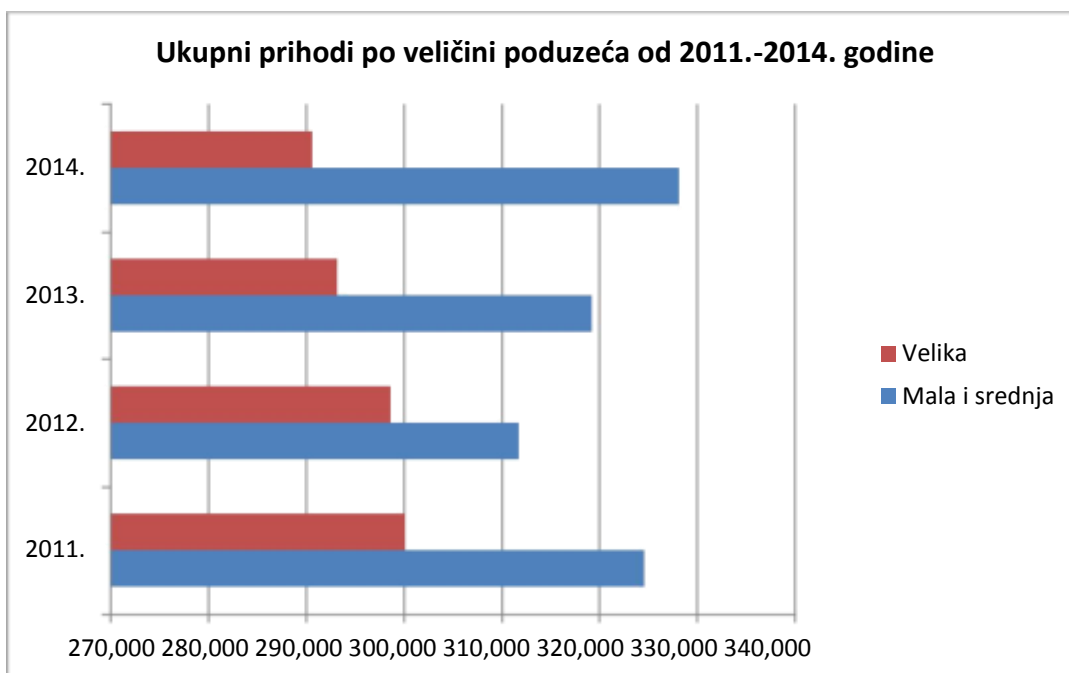
bilježi rast ukupnih prihoda do 2014. godine. Prema veličini poduzeća, kao i kod zaposlenosti, velika poduzeća pokazuju konstantno padanje ukupnog prihoda, pa je isti od 2011. godine pa do 2014. godine pao za 2,34 %. Srednja i mala poduzeća od 2012. godine pokazuju stalan rast ukupnih prihoda, odnosno ukupni prihodi povećali su se za 5,26% do 2014. godine.

Grafikon 3. Zaposlenost u velikim, srednjim i malim poduzećima od 2011.-2014. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz tablice 8.

Na grafikonu 3. prikazani su podaci o zaposlenosti u velikim, srednjim i malim poduzećima od 2011. godine do 2014. godine. Vidljivo je da iako se ukupan broj zaposlenih smanjuje, broj zaposlenih u malim poduzećima se povećava, što govori o značaju otvaranja i poticanja malih poduzeća i samog poduzetništva.

Grafikon 4. Ukupni prihodi po veličini poduzeća od 2011.-2014. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz tablice 8.

Na grafikonu 4. su prikazani podaci o ukupnim prihodima velikih, srednjih i malih poduzeća. Iz istog je vidljivo da velika poduzeća bilježe konstantan pad ukupnih prihoda, dok srednja i mala poduzeća u 2012. godini u odnosu na 2011. godinu imaju smanjene prihode za 4,14%, ali od 2012. godine pa do 2014. godine ukupni prihodi se povećavaju, pa i iz aspekta podataka o ukupnim prihodima vidi se važnost malih i srednjih poduzeća, a time i važnost poduzetništva.

5.4. OSVRT NA POSLOVANJE PODUZETNIKA GRADA VARAŽDINA I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE U 2014. GODINI

U 2014. godini, je prema broju obrađenih godišnjih financijskih izvještaja, u Varaždinskoj županiji poslovalo 3.033 poduzetnika (66,3% poduzetnika je poslovalo s dobiti, a 33,7% s gubitkom), koji su zapošljavali 36.666 radnika, što je za 4,9% više u odnosu na prethodnu godinu. Poduzetnici Varaždinske županije ostvarili su neto dobit u iznosu od 241,7 milijuna kuna, dok je na razini svih poduzetnika grada Varaždina iskazan neto gubitak u iznosu od 9 milijuna kuna. Poduzetnici grada

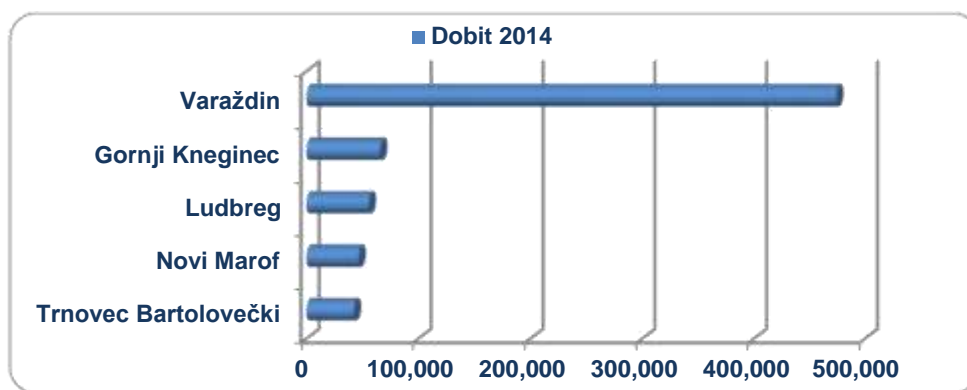
Varaždina zauzimaju značajno mjesto u poslovnim rezultatima županije i sudjeluju sa 53,9% u broju poduzetnika, 51% u broju zaposlenih, 55,2% u ukupnim prihodima, 55,9% u ukupnim rashodima, 51,5% u dobiti razdoblja i 71,2% u gubitku razdoblja.

Tablica 9. Osnovni financijski podaci o poslovanju poduzetnika Varaždinske županije u 2014. godini

Opis	2013.	2014.	Index
Broj poduzetnika		3.033	
Broj dobitaša		2.011	
Broj gubitaša		1.022	
Broj zaposlenih	34.965	36.666	104,9
Ukupni prihodi	20.343.499	21.111.439	103,8
Ukupni rashodi	19.888.383	20.761.761	104,4
Dobit prije oporezivanja	899.066	1.027.953	114,3
Gubitak prije oporezivanja	443.950	678.275	152,8
Porez na dobit	77.801	107.940	138,7
Dobit razdoblja	822.191	920.079	111,9
Gubitak razdoblja	444.877	678.341	152,5
Konsolidirani financijski rezultat – dobit (+) ili gubitak (-) razdoblja	377.314	241.738	64,1
Izvoz	5.654.922	6.730.490	119,0
Uvoz	4.391.799	4.167.432	94,9
Trgovinski saldo	1.263.123	2.563.058	202,9
Investicije u novu dugotrajnu imovinu	973.234	775.976	79,7
Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom	3.762	3.824	101,7

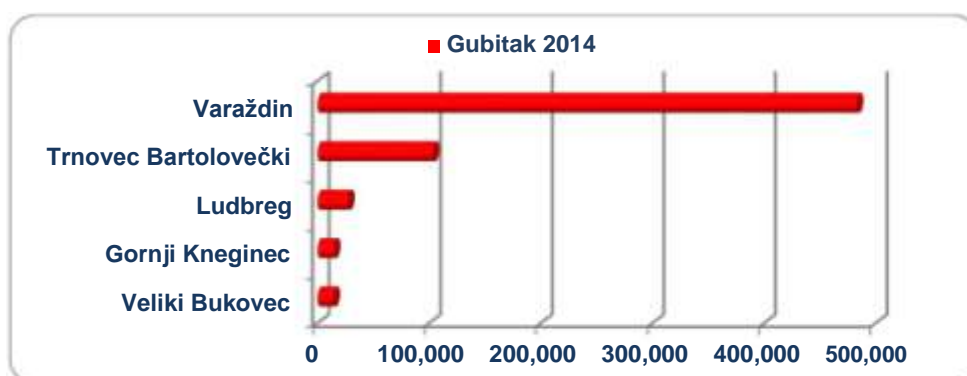
Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja, obrada GFI-a za 2014. godinu

Poduzetnici Varaždinske županije u 2014. godini povećali su ukupan prihod u odnosu na 2013. godinu za 3,8%, ukupne rashode za 4,4%, dobit razdoblja za 11,9% te gubitak razdoblja za 52,5% (tablica 9.). Neto plaće i nadnice na razini Varaždinske županije iznosile su 1,7 milijardi kuna, a prosječna mjesečna plaća po zaposlenom iznosila je 3.824 kuna što je za 62 kune ili 1,7% više u odnosu na prethodnu 2013. godinu, te 21,6% manja od prosječne mjesečne plaće zaposlenih kod poduzetnika na razini RH (koja iznosi 4.878 kuna). Najveći gubitak razdoblja iskazan je kod poduzetnika u Varaždinu – 71,2% od ukupno ostvarenog gubitka razdoblja i općini Trnovec Bartolovečki – 15,2% od ukupno ostvarenog gubitka razdoblja. Kod poduzetnika općine Trnovec Bartolovečki bilježi se najveći porast gubitka, te je u 2014. godini iskazan gubitak u visini 103,4 milijuna kuna dok je 2013. godine gubitak iznosi 3,2 milijuna kuna (grafikon 5. i 6.)

Grafikon 5. Dobit razdoblja poduzetnika top 5 gradova/općina Varaždinske županije u 2014. godini

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2014. godina

Grafikon 6. Gubitak razdoblja poduzetnika top 5 gradova/općina Varaždinske županije u 2014. godini

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2014. godina

Poduzetnici grada Varaždina, koji je i sjedište Varaždinske županije, iskazali su najveću dobit razdoblja koja je iznosila 474,1 milijuna kuna što je 51,5% dobiti razdoblja Varaždinske županije. Nakon grada Varaždina po veličini ostvarene dobiti poduzetnici su općine Gornji Kneginec sa 65,7 milijuna kuna, a treće mjesto zauzimaju poduzetnici grada Ludbrega sa 55,6 milijuna kuna (grafikon 5. i 6.).

Udio TOP 5 poduzetnika Varaždinske županije, rangiranih prema izvozu u 2014. godini, u izvozu poduzetnika Varaždinske županije je 54,7%. Navedeni poduzetnici

su zapošljavali 6.260 radnika, što je 17,1% od ukupno zaposlenih kod poduzetnika u županiji (tablica 10.)

Tablica 10. TOP 5 poduzetnika Varaždinske županije rangiranih po izvozu u 2014. godini

Rbr	OIB	Naziv	Mjesto	Br. zaposl.	Dobit ili gubitak razdoblja	Izvoz	Udio u izvozu
1.	44766486839	BOXMARK LEATHER D.O.O.	TRNOVEC BARTOLOVEČKI	3.426	-21.008	2.541.084	37,8
2.	12182345561	YTRES D.O.O.	DONJI KNEGINEC	896	56.196	579.285	8,6
3.	21031321242	KOKA d.d.	VARAŽDIN	1.547	3.418	204.565	3
4.	36020246002	KNAUF INSULATION D.O.O.	NOVI MAROF	183	15.270	200.595	3
5.	61825216722	KOSTWEIN D.O.O.	VARAŽDIN	208	7.980	154.426	2,3
Ukupno TOP 5				6.260	61.856	3.679.955	54,7%
Ukupno VŽ				36.666	920.079	6.730.490	100,0%

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja, obrada GFI za 2014. godinu

Poduzetnik sa najvećim brojem zaposlenih u županiji je BOXMARK LEATHER D.O.O. sa 3.426 radnika ujedno je i ostvario najveći izvoz u iznosu od 2,5 milijarde kuna, što je 37,8% izvoza Varaždinske županije.

5.5. OSVRT NA REZULTATE POSLOVANJA PODUZETNIKA MEĐIMURSKE ŽUPANIJE U 2014. GODINI

Prema broju obrađenih godišnjih financijskih izvještaja, u Međimurskoj županiji u 2014. godini poslovalo je 2.583 poduzetnika kod kojih je bilo zaposleno 24.957 radnika, što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje broja zaposlenih za 4,9%. U ukupnom broju zaposlenih Međimurske županije grad Čakovec sudjeluje sa 47,4%, a slijedi ga Prelog sa 10,8%.

Tablica 11. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Međimurske županije u 2014. godini

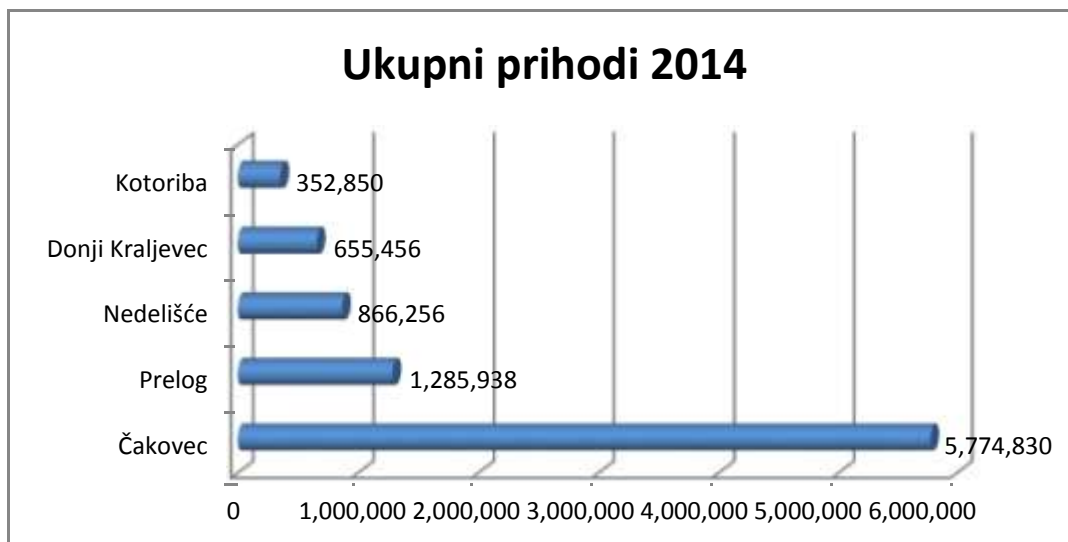
Opis	UKUPNO		Index
	2013.	2014.	
Broj poduzetnika		2.583	-
Broj dobitaša	1.651	1.891	114,5
Broj gubitaša	649	692	106,6
Broj zaposlenih	23.789	24.957	104,9
Ukupni prihodi	10.807.887	11.218.758	103,8
Ukupni rashodi	10.394.170	10.742.160	103,3
Dobit prije oporezivanja	599.443	673.649	112,4
Gubitak prije oporezivanja	185.726	197.052	106,1
Porez na dobit	59.049	59.929	101,5
Dobit razdoblja	540.394	614.060	113,6
Gubitak razdoblja	185.726	197.391	106,3
Dobit razdoblja (+) ili gubitak razdoblja (-)	354.668	416.668	117,5
Neto plaće i nadnice	1.098.049	1.174.546	107,0
Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom	3.846	3.922	102,0
Broj izvoznika	363	447	123,1
Broj uvoznika	318	325	102,2
Izvoz	3.060.511	3.509.314	114,7
Uvoz	1.732.327	1.828.802	105,6
Investicije u novu dugotrajnu imovinu	591.275	575.434	97,3

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2014. godinu

U odnosu na 2013. godinu, u 2014. godini poduzetnici Međimurske županije ostvarili su veće ukupne prihode za 3,8%, ali su povećali i ukupne rashode za 3,3%. Poduzetnici Međimurske županije iskazali su pozitivan financijski rezultat u iznosu od 416,7 milijuna kuna, ostvarivši veću neto dobit za 17,5% u odnosu na 2013. godinu. Iznos ukupnih neto plaća i nadnica u Međimurskoj županiji iznosio je 1,2 milijardi kuna u 2014. godini, a prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom iznosila je 3.922 kune, što je za 19,6% manje od prosječne mjesečne neto plaće zaposlenih kod poduzetnika na razini RH koja je iznosila 4.878 kuna (tablica 11.).

Poduzetnici grada Čakovca ostvarili su 5,8 milijardi kuna prihoda u 2014. godini, te su time sudjelovali sa 51,5% u ukupnim prihodima Međimurske županije. Na

drugom su mjestu po ostvarenom ukupnom prihodu poduzetnici grada Preloga sa 1,3 milijardi kuna, a slijede ga općine Nedelišće, Donji Kraljevec i Kotoriba (grafikon 7.).

Grafikon 7. Top 5 gradova Međimurske županije prema ukupnim prihodima poduzetnika u 2014. godini

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2014. godinu

Broj izvoznika Međimurske županije bio je 447, odnosno 84 izvoznika više nego u 2013. godini što je porast za 23,1%. Rezultat izvoza od 3,5 milijardi kuna u 2014. godini povećanje je za 14,7% u odnosu na 2013. godinu, a uvoz je veći za 5,6% i iznosi 1,8 milijardi kuna. Poduzetnici u Međimurskoj županiji ostvarili su pozitivan trgovinski saldo od 1,7 milijardi kuna, koji je za 2014. godinu veći za 26,5% u odnosu na 2013. godinu. U ukupno ostvarenom izvozu Međimurske županije najveći je udio poduzetnika grada Čakovca koji iznosi 1,2 milijardi kuna, odnosno 35,5%, a slijedi ga grad Prelog sa 624,8 milijuna kuna, te općine Donji Kraljevec, Nedelišće i Kotoriba (tablica 12. i 13. i grafikon 8.).

Tablica 12. Top 5 izvoznika Međimurske županije u 2014. godini

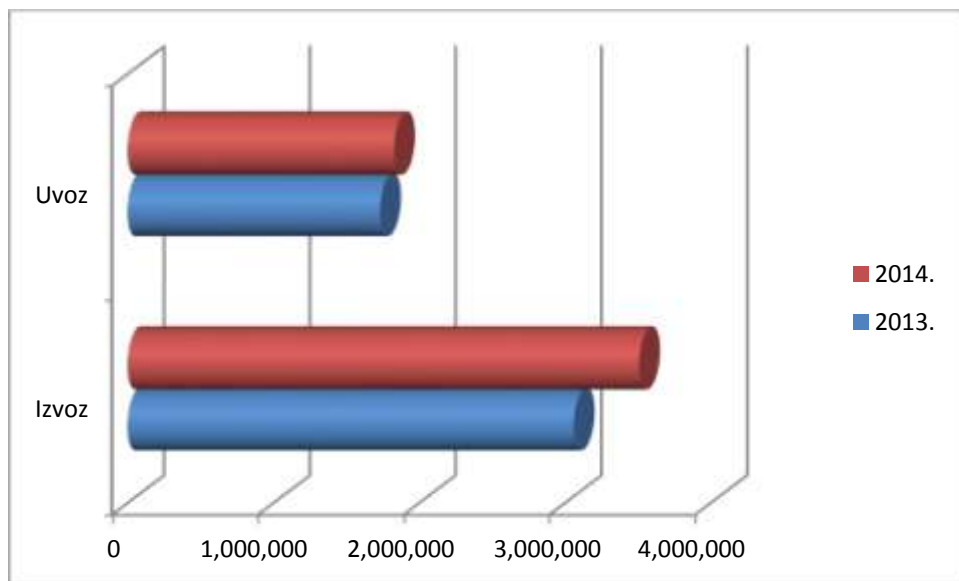
Naziv grada/općine	Izvoz u razdoblju	Uvoz u razdoblju
ČAKOVEC	1.245.068	937.451
PRELOG	624.808	227.462
DONJI KRALJEVEC	338.928	84.827
NEDELIŠĆE	279.709	170.971
KOTORIBA	189.011	143.199

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2014. godinu

Tablica 13. Uvoz i izvoz Međimurske županije, 2013.-2014. godina

Opis	2013.	2014.
Izvoz	3.060.511	3.509.314
Uvoz	1.732.327	1.828.802
Trgovinski saldo	1.328.185	1.680.512

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2014. godinu

Grafikon 8. Uvoz i izvoz Međimurske županije, 2013. i 2014. godina

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2014. godinu

6. ŽENE U PODUZETNIŠTVU

Iako su žene većina u svjetskoj populaciji, one su u sferi poduzetništva manjina, zbog socijalnog, ekonomskog i političkog nepovoljnog položaja u odnosu na muškarce. Žene obavljaju dvije trećine posla u svijetu, no privređuju svega jednu desetinu svjetskog dohotka, a posjeduju manje od jedan posto svjetskih dobara.

Nejednakost zbog spola na tržištu rada i poduzetništva, povezane su s nejednakim mogućnostima za obrazovanje i usavršavanje, što se dalje proteže na to koliko žene sudjeluju u poslu, na njihov izbor zanimanja i mogućnosti napredovanja. Promjena socijalnih paradigmi radikalno je promijenila i ravnotežu moći između žena i muškaraca kako u društvu uopće, tako i u poduzetništvu.

Ukoliko se analizira odnos između muškaraca i žena po obrazovanju od visokih učilišta, magistra znanosti, magistra i sveučilišnih specijalista pa do doktora znanosti dobiju se zanimljivi podaci koji idu u korist žena. Na grafikonu 9. prikazani su odnosi i razlike između muškaraca i žena u obrazovanju.

Grafikon 9. Žene i muškarci diplomirali na visokim učilištima, 2010.-2013.

Izvor: Izrada autorice prema podacima DZS; Žene i muškarci u Hrvatskoj 2015.

Prema podacima iz grafikona 9. vidljivo je da od 2010. godine do 2013. godine više žena diplomira na visokim učilištima. U 2010. godini od ukupno diplomiranih čak 60,8% posto bilo je žena, dok u 2013. godini od ukupno diplomiranih 58,9% je žena, a 41,1% muškaraca.

Tablica 14. Magistri znanosti i doktori znanosti među ženama i muškarcima, 2013. i 2014. godina

Magistri znanosti				Doktori znanosti		
	Žene	Muškarci	Ukupno	Žene	Muškarci	Ukupno
2013.	449	326	775	454	376	830
2014.	369	226	595	446	405	851

Izvor: Izrada autorice prema podacima DZS; Žene i muškarci u Hrvatskoj 2015.

U tablici 14. prikazani su podaci o magistrima znanosti i doktorima znanosti za 2013. i 2014. godinu. U području magistra znanosti u 2013. godini od ukupnog broja žena je 57,9%, dok je muškaraca 42,1%. U 2014. godini ukupan broj magistra znanosti smanjen je za 180, ali postotak udjela žena se povećao i iznosi 62,0%, a udio muškaraca u ukupnom broju za 2014. godinu iznosi 38,0%.

Činjenica je da među ženama ima manje poduzetnika nego među muškarcima, no u hrvatskom gospodarstvu zapaža se sve veća zastupljenost žena, što je vrlo pozitivna tendencija jer je gospodarstvu potrebno što kvalitetnijih, stručnih i obrazovanih ljudi, bez obzira na spol.

Prepreke za značajniju zastupljenost žena u poduzetništvu ogledaju se u tradicionalnim predrasudama, sociološkim stavovima odgovornih za razvoj poduzetništva, nepovjerenju prema ženama i nedorečenosti zakonodavne infrastrukture kao pretpostavke za snažniji razvoj poduzetništva. Mogućnosti za žene koje ulaze svijet poduzetništva rastu, no taj proces ovisi o vrsti djelatnosti, jer različite djelatnosti osiguravaju različite mogućnosti za brži razvoj poduzetništva kod žena.

6.1. POTICANJE RAZVOJA ŽENA PODUZETNICA

Republika Hrvatska jedna je od rijetkih zemalja koja ima Strategiju razvoja poduzetništva žena. U travnju 2014. godine Ceper je na poziv Ministarstva poduzetništva i obrta pripremio studiju za izradu Strategije razvoja poduzetništva žena za razdoblje 2014.-2020.

Strategija je okosnica različitim inicijativama i institucijama čijim aktivnostima se omogućava smanjenje nezaposlenosti žena kroz samozapošljavanje, ali i jačanje zaposlenosti u rastućim poduzetničkim pothvatima žena. Povećanje uključenosti žena treba doprinijeti i jačanju regionalne gospodarske aktivnosti, te dugoročno utjecati i na promjenu sistema društvenih vrijednosti i fokusiranosti mnogih područja društvenog života (obrazovanja, znanosti) na problematiku pravednosti u pristupu mogućnostima izbora čime i kako oblikovati svoj život.¹⁸

Prepreke koje otežavaju rješavanje problema u jačanju poduzetništva žena su dominacija žena u nezaposlenosti, postojani jaz u poduzetničkoj aktivnosti između muškaraca i žena, te izrazita nezastupljenost žena u upravljačkim aktivnostima. Takav niz prepreka koje su međusobno isprepletene i vrlo različite, postavlja složene zahtjeve za njihovo otklanjanje (vrijeme, društvena volja, izvori financiranja, institucionalna podrška). Prepreke se mogu objediniti u tri skupine: strukturalne, ekonomske i „meke“.¹⁹

Strukturalne prepreke su najzahtjevnije, jer su rezultat kulturoloških naslijeđa (vrijednosnih temelja), nedostatka političke volje za dosljednu primjenu političko-regulatornog okvira i infrastrukturne nedostatnosti za podršku obiteljskog života. Za njihovo otklanjanje potreban je politički konsenzus, dugoročne aktivnosti u području obrazovanja (o vrijednosnom sustavu, uključivo i odgovornost za obiteljski život), ali i promjene regulatornog okvira (omogućavanje različitih oblika zapošljavanja i obavljanja poslovnih aktivnosti) i značajne podrške za razvoj institucija za brigu o djeci i starijima (uključivo i sustavnu financijsku potporu ženama na korištenje usluga

¹⁸ <http://www.cepor.hr/zensko-poduzetnistvo/> (pristupljeno 16.02.2016.)

¹⁹ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/SRP%C5%BD%20%202014%20-%202020.pdf> (pristupljeno 16.02.2016.)

brige o djeci ukoliko se uključuju u programe obrazovanja i osposobljavanja za pokretanje poslovnog pothvata).²⁰

Pod ekonomskim preprekama podrazumijeva se otežan pristup financiranju i nedovoljno poslovnih veza (neumreženost) koja otežava pristup izvorima financiranja.

„Meke“ prepreke vežu se uz nedostatak savjeta (mentorstva), nedostatak pristupa mrežama poduzetnika/ca, nedostatak treninga i programa obrazovanja i osposobljavanja za tehnološki intenzivne pothvate i uzora, posebno iz područja poduzetničkih pothvata u tehnički intenzivnim djelatnostima i znanosti, te percepcija žena u nedostatku samopouzdanja.

Jačanje kapaciteta žena za pokretanje poslovnog pothvata ima poseban značaj za razvoj sektora malih i srednjih poduzeća. GEM (Global Entrepreneurship Monitor) istraživanje za 2013. godinu ukazuje na 2,24 puta veću aktivnost muške populacije u odnosu na žensku populaciju u aktivnostima pokretanja poslovnog pothvata, u odnosu na 2012. godinu kada su muškarci bili 2,43 puta aktivniji u pokretanju poslovnog pothvata od žena (tablica 15.)

Tablica 15. Razlika u aktivnosti pokretanja poslovnog pothvata žena i muškaraca u Hrvatskoj u 2010., 2011., 2012. i 2013. godini

	2010.		2011.		2012.		2013.	
	Prosjek GEM zemalja uključenih u istraživanje	RH	Prosjek GEM zemalja uključenih u istraživanje	RH	Prosjek GEM zemalja uključenih u istraživanje	RH	Prosjek GEM zemalja uključenih u istraživanje	RH
TEA žena	9,65	3,91	8,67	4,71	10,64	4,85	10,99	5,11
TEA muškarci	13,71	7,15	10,01	10,01	15,39	11,77	15,41	11,47

Izvor: GEM Hrvatska, CEPOR – Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, 2014. (2013.)

²⁰ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/SRP%C5%BD%20%202014%20-%202020.pdf>

Od 2010. godine jaz između žena i muškaraca za pokretanje poslovnog pothvata povećao se za 1,83 na 2,43 u 2012. i 2,24 u 2013. godini. Osim toga jaz između žena i muškaraca poduzetnički aktivnih u Hrvatskoj je značajniji od jaza u svim zemljama obuhvaćenim GEM istraživanjem, pa je tako u 2013. godini u svim zemljama obuhvaćenim GEM istraživanjem bilo 1,4 puta više poduzetnički aktivnih muškaraca nego žena, dok je u Hrvatskoj to 2,24 puta.

Prema podacima Ministarstva poduzetništva i obrta, ženama poduzetnicama je kroz Poduzetnički impuls u 2013. godini dodijeljeno ukupno 694 potpore u ukupnom iznosu 22.517.790 kn, što je 39,3% ukupno dodijeljenih potpora (tablica 16.)

Tablica 16. Potpore dodijeljene ženama poduzetnicama kroz Poduzetnički impuls, 2010.-2013. godine

	Ukupni broj dodijeljenih potpora	Broj dodijeljenih potpora ženama poduzetnicama	Udio žena u %	Ukupno dodijeljeni iznos potpora u kn	Dodijeljeni iznos ženama poduzetnicama u kn	Udio žena u %
2010.	5.036	1.973	39,2	249.427.818,08	39.431.856,02	15,8
2011.	5.537	2.549	46	199.723.565,72	42.992.785,22	21,5
2012.	2.437	851	34,9	165.510.589,97	40.818.913,71	24,6
2013.	1.765	694	39,3	136.595.800,06	22.517.730,87	16,5
Ukupno	14.775	6.607	41,1	751.257.773,83	145.791.285,82	19,4

Izvor: Strategija razvoja poduzetništva žena u RG 2014-2020, Vlada RH, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Zagreb, 2014.

Sukladno Akcijskom planu za provedbu Strategije razvoja ženskog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2010.-2013, a s ciljem poticanja i razvoja poslovanja malih i srednjih poduzeća u većinskom vlasništvu žena, HBOR je 2011. godine započeo s provođenjem programa kreditiranja žena poduzetnica. Godina 2013. je zadnja godina u kojoj se ovaj program provodio. Od uvođenja programa do kraja 2013. godine odobrena su 223 kredita u ukupnom iznosu od 106.312.438 kn. Ukupan broj odobrenih kredita povećavao se svake godine, te je u 2012. godini odobreno 169% više kredita u odnosu na 2011. godinu, a u 2013. godini 22% više u odnosu na 2012. godinu, dok je prosječan iznos odobrenog kredita tijekom cijelog trajanja programa ostao isti (tablica 17.).

Tablica 17. Odobreni krediti po programu „Žene poduzetnice“ HBOR-a, 2011.-2013. godine

	Broj ukupno odobrenih kredita	Iznos odobrenja, kn	Prosječni iznos odobrenog kredita
2011.	32	15.269.215,94	477.162,99
2012.	86	40.694.803,11	473.195,39
2013.	105	50.348.419,52	479.508,76
Ukupno	223	106.312.438,57	476.737,39

Izvor: Strategija razvoja poduzetništva žena u RG 2014-2020, Vlada RH, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Zagreb, 2014.

6.2. ANALIZA UDJELA ŽENA PODUZETNICA U VLASNIČKOJ STRUKTURI HRVATSKIH DRUŠTAVA OD 2010.-2013.

Analiza podataka prikupljenih u Registru godišnjih financijskih izvještaja prema vlasničkoj strukturi društava i to prema rodnom kriteriju, ukazuju na činjenicu da žensko poduzetništvo nema tradiciju u hrvatskom društvu. Unatoč brojnim poticajima razvoju ženskog poduzetništva, srednjoročnim strategijama razvoja i nastojanjima da se žene u većoj mjeri uključe u područje biznisa, brojke pokazuju da to područje još uvijek, u velikome dijelu pripada muškome dijelu stanovništva.

U tablici 18. prikazani je broj poduzetnika prema strukturi osnivača od 2010.-2013. godine i to za žene poduzetnice, muške poduzetnike, pravne osobe, mješovito vlasništvo i neodređeno vlasništvo. Pod pojmom žene poduzetnice podrazumijevaju se tvrtke unutar kojih su osnivači žene, muški poduzetnici za tvrtke kojih su osnivači muškarci, pravne osobe označuju tvrtke kojih su osnivači pravne osobe, mješovito vlasništvo podrazumijeva tvrtke kojih su osnivači kombinacija žena poduzetnica, muških poduzetnika i pravnih osoba, dok neodređeno vlasništvo označuje da tvrtka nema OIB-a ili definirani spol.

Tablica 18. Broj poduzetnika koji su predali godišnje financijsko izvješće prema strukturi osnivača

Osnivači	2010.	2011.	2012.	2013.	Udio 2010.	Udio 2011.	Udio 2012.	Udio 2013.
Žene poduzetnice	16.001	16.458	16.933	18.564	17,30	18,00	18,50	19,60
Muški poduzetnici	47.506	47.361	47.802	49.872	51,40	51,80	52,20	52,80
Pravne osobe	11.712	11.922	12.071	12.168	12,70	13,00	13,20	12,90
Mješovito	7.525	7.543	7.551	7.509	8,10	8,30	8,20	7,90
Neodređeno	9.659	8.093	7.231	6.380	10,50	8,90	7,90	6,80
Ukupno	92.403	91.377	91.588	94.493	100,00	100,00	100,00	100,00
Udio žena u %	17,20%	18,01%	18,49%	19,65%				

Izvor: Žene poduzetnice – FINA, www.fina.hr/fgs.axd?id=16635

Promatra li se vlasnička struktura poduzetništva u Hrvatskoj prema rodnom kriteriju počevši od 2010. do 2013. godine, udio žena poduzetnica, tj. vlasnica trgovačkih društava, obrta ili slobodnih zanimanja, uglavnom je na približno istoj razini i kreće se od 17,3% u 2010. godini do 19,6% u 2013. godini, dok je u istom razdoblju, više od 50% društava u Hrvatskoj u vlasništvu muškog djela populacije.

Prema rezultatima poslovanja poduzetnika u 2013. godini 19,6% društava bilo je u vlasništvu žena, 52,8% vlasnika su muškarci, pravne osobe bile su u vlasništvu 12,9% društava dok se na mješovito vlasništvo odnosilo 7,9%, te na one za koje temeljem raspoloživih izvora nije bilo moguće utvrditi rodni kriterij pa su razvrstani kao neodređeno odnosilo se 6,8% vlasništva (grafikon 10.)

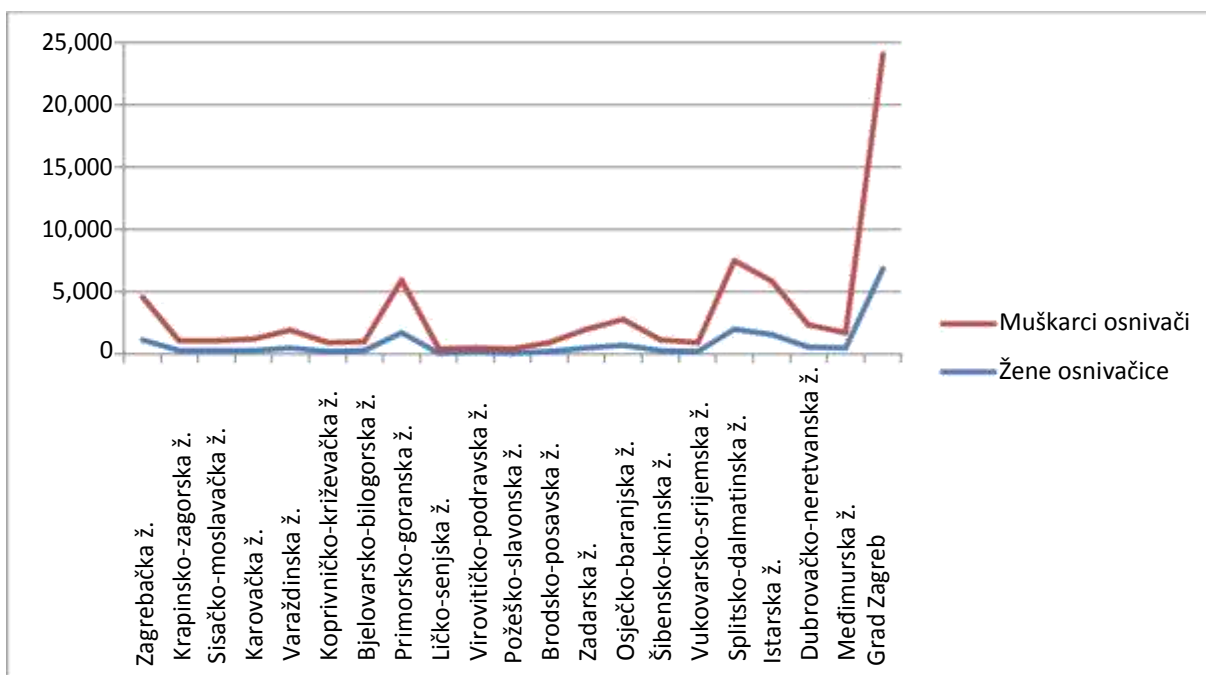
Grafikon 10. Broj poduzetnika koji su predali godišnje financijsko izvješće prema strukturi osnivača za 2013. godinu

Promatramo li vlasničku strukturu prema rodnom kriteriju po županijama u RH, udio žena poduzetnica u ukupnom poduzetništvu kreće se od 15 do 20% (tablica 19. i grafikon 11.).

Tablica 19. Vlasnička struktura po županijama, 2013. godina

	Žene osnivačice	Muškarci osnivači	Pravne osobe	Mješoviti osnivači	Neodređeno	Ukupno
Zagrebačka ž.	1.173	3.398	305	712	267	5.855
Krapinsko- zagorska ž.	268	830	92	175	82	1.447
Sisačko- moslavačka ž.	279	771	109	167	100	1.426
Karlovačka ž.	307	896	110	200	69	1.582
Varaždinska ž.	505	1.406	213	434	129	2.687
Koprivničko- križevačka ž.	254	717	71	148	54	1.244
Bjelovarsko- bilogorska ž.	306	720	80	166	57	1.329
Primorsko- goranska ž.	1.693	4.261	579	1.148	803	8.484
Ličko-senjska ž.	102	309	47	62	48	568
Virovitičko- podravska ž.	120	392	65	91	33	701
Požeško- slavonska ž.	91	336	35	66	42	570
Brodsko- posavska ž.	234	742	88	191	104	1.359
Zadarska ž.	496	1.465	228	278	347	2.814
Osječko- baranjska ž.	736	2.068	224	397	171	3.596
Šibensko- kninska ž.	266	865	168	188	262	1.749
Vukovarsko- srijemska ž.	240	686	106	137	63	1.232
Splitsko- dalmatinska ž.	1.985	5.512	745	1.026	1.114	10.382
Istarska ž.	1.589	4.293	601	1.569	781	8.833
Dubrovačko- neretvanska ž.	586	1.756	260	368	236	3.206
Međimurska ž.	493	1.237	109	444	128	2.411
Grad Zagreb	6.841	17.212	3.274	4.201	1.490	33.018

Izvor: Žene poduzetnice – FINA, www.fina.hr/fgs.axd?id=16635

Grafikon 11. Vlasnička struktura po županijama, 2013. godina

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz tablice 19.

Najveći udio žena poduzetnica je u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u kojoj od ukupno 1.329 poduzetnika, 306 su vlasnice žene, odnosno 23% je u vlasništvu žena dok je 54,2% društava u vlasništvu muškaraca. Slijedeći prema udjelu žena poduzetnica je Grad Zagreb sa 21% udjela, odnosno sa 6.841 društava u vlasništvu žena, dok se u vlasništvu muškaraca nalazi 52% društava.

Udio žena poduzetnica u Međimurskoj županiji iznosi 20%, a udio muških poduzetnika je 51,31%. U Varaždinskoj županiji udio žena poduzetnica od ukupnog broj poduzetnika iznosi 18,79%, dok je udio muških osnivača 52,32% od ukupnog broja poduzetnika.

7. ROBNA RAZMJENA REPUBLIKE HRVATSKE

Vanjsko trgovinsko poslovanje predstavlja komunikaciju sa vanjskim svijetom, odnosno prekogranični promet roba i usluga. Za svaku zemlju je bitan odnos sa inozemstvom kao vrlo značajan dio ekonomske aktivnosti svake zemlje. U suvremenom svijetu nijedna zemlja bez obzira na svoje razvojne potencijale i uvjete

sama sebi nije dovoljna, a posebno ne u ekonomiji i ekonomskom razvoju. Zato se može zaključiti da su sve zemlje ekonomski upućene jedna na drugu, odnosno da su u stanju međusobne zavisnosti. Suvremena ekonomska teorija i praksa, međunarodnim ekonomskim odnosima i vanjsko trgovinskom poslovanju pridaju posebnu pažnju i značaj.

Postoje mnogi razlozi zašto je svaka zemlja zainteresirana za uključivanje u međunarodnu razmjenu. Jedan od razloga koji je ujedno i najvažniji je taj što razvoj društvenih proizvodnih snaga izaziva specijalizaciju proizvodnje i proizvodnju robe u velikim količinama pa domaće tržište postaje premalo za njihov plasman. Zbog toga je potrebno pronalaziti nova tržišta, što se postiže izvozom roba i usluga. Nasuprot izvoza, uvozom se može zadovoljavati potražnja za robom i uslugama koje nema na domaćem tržištu.

Otvorenost Hrvatske u gospodarskim odnosima s inozemstvom omogućuje slobodan protok roba i usluga, kako domaćih na međunarodnom tržištu, tako i stranih na domaćem tržištu. Hrvatski gospodarski razvoj umnogome ovisi od uvoza novih tehnologija i znanja koja mi ne možemo proizvesti. No otvorenost je mogućnost i prilika za hrvatske tvrtke da testiraju svoju konkurentnost na globalnom tržištu.

Značaj izvoza za malu zemlju poput Republike Hrvatske je neupitan. Svjetska iskustva govore nam da su grupe malih i resursno srednje bogatih zemalja, u koje spada i Hrvatska, razvijale izvozne strategije s ciljem jačanja i razvoja vlastitih gospodarstava. Poznato je kako povećanje od samo jedan posto ukupnog izvoza zemlje čini značajne pomake u zapošljavanju novih radnika kao i stvaranju novih dodatnih vrijednosti proizvoda i usluga koji su na korist svim građanima Republike Hrvatske.

Razlozi zašto je izvoz važan za Hrvatsku:

- zbog financijskih i drugih ograničenja unutarnjeg tržišta, jedino izvozno orijentirana ekonomija može maloj zemlji jamčiti dugoročno održiv gospodarski rast
- izvozno orijentirane zemlje u recesiji se brže oporavljaju od ostalih ekonomija, a njihove recesije traju kraće i za posljedicu imaju manji broj zatvorenih radnih mjesta
- veličina izvoza ima značajan utjecaj na razinu deficita državnog računa

- izvoz povećava devizne rezerve
- izvoz unapređuje kompetitivne prednosti zemlje usvajanjem novih znanja i tehnologija
- izvozno konkurentna društva su stabilnija u svom poslovanju i imaju tendenciju održivog razvoja
- izvoz predstavlja optimalan model internacionalizacije za male i srednje poduzetnike

U tablici 20. prikazana je robna razmjena Republike Hrvatske, odnosno izvoz, uvoz, te saldo od 2010. godine do 2014. godine.

Tablica 20. Uvoz, izvoz i saldo Republike Hrvatske od 2010.-2014. godine

	IZVOZ	UVOZ	SALDO
2010.	64.891.583	110.296.840	-45.405.257
2011.	71.234.060	121.036.155	-49.802.095
2012.	72.380.725	121.899.363	-49.518.638
2013.	72.594.640	125.051.938	-52.457.298
2014.	79.099.297	130.673.196	-51.573.899

Izvor: Izrada autorice prema podacima DZS²¹

Prema podacima Državnog Zavoda za statistiku, a kao što je vidljivo iz tablice 20. izvoz Republike Hrvatske od 2010. godine pa do 2014. godine u stalnom je porastu, ali i uvoz je u stalnom povećanju. Pokrivenost uvoza izvozom u 2010. godini je bila 58,8%, a u 2011. godini pokrivenost je iznosila 58,9%. U 2012. godini pokrivenost uvoza izvozom raste i iznosi 59,4%, dok se u 2013. godini bilježi pad pokrivenosti od 58,1%. 2014. godina bilježi najveću pokrivenost uvoza izvozom, odnosno 60,5%.

Saldo robne razmjene, odnosno vanjskotrgovinski deficit od 2010. godine do 2014. godine varira, pa je tako u 2011. godini u odnosu na 2010. godinu saldo iznosio -4,4 milijardi kuna. U 2012. godini u odnosu na 2011. godinu vanjskotrgovinski deficit bilježi pozitivan rezultat i iznosi 283.457 milijuna kuna, ali u 2013. godini u

²¹DZS, Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom, konačni podaci za 2011., 2012., 2013., 2014.

odnosu na 2012. godini vanjskotrgovinski deficit iznosi -2,9 milijardi kuna, što je vjerojatno i posljedica ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Pozitivan vanjskotrgovinski deficit bilježi 2014. godina ion iznosi 883.399 milijuna kuna.

Iako se robe više ne zaustavljaju na hrvatskoj granici otkako je Hrvatska punopravna članica Europske unije carinski intranet sustav Europske unije i dalje registrira njihovo kretanje. U tablici 21. prikazano je financijsko kretanje izvoza hrvatskih proizvoda prema SMTK. SMTK označava standardnu međunarodnu trgovinsku klasifikaciju.

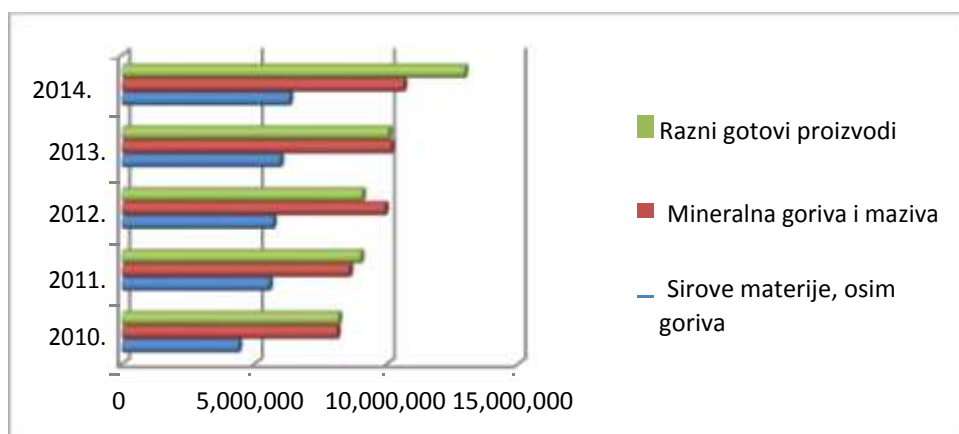
Tablica 21. Hrvatski izvozni proizvodi prema SMTK

Stupac1	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
0 Hrana i žive životinje	5.545.512	6.337.090	7.208.931	6.844.432	7.857.540
1 Piće i duhan	1.376.585	1.282.276	1.370.632	1.285.302	1.315.175
2 Sirove materije, osim goriva	4.383.537	5.551.436	5.690.084	5.965.620	6.314.645
3 Mineralna goriva i maziva	8.108.177	8.578.871	9.922.804	10.160.732	10.625.291
4 Životinjska i biljna ulja i masti	149.667	155.241	152.957	141.027	196.460
5 Kemijski proizvodi	7.385.810	8.154.804	7.892.760	8.043.514	8.435.755
6 Proizvodi svrstani prema materijalu	9.184.810	10.645.855	10.319.205	11.407.966	12.714.471
7 Strojevi iprijevozna sredstva	20.543.129	21.152.109	19.410.883	17.469.843	17.394.624
8 Razni gotovi proizvodi	8.163.726	9.004.188	9.061.337	10.059.918	12.950.992
9 Proizvodi i transakcije, d.n.	50.629	372.189	1.351.132	807.178	807.557
Neraspoređeno				409.109	486.788
UKUPNO	64.891.582	71.234.059	72.380.725	72.594.641	79.099.298

Izvor: DZS, Konačni rezultati robne razmjene Republike Hrvatske s inozemstvom 2011., 2012., 2013. i 2014. godine

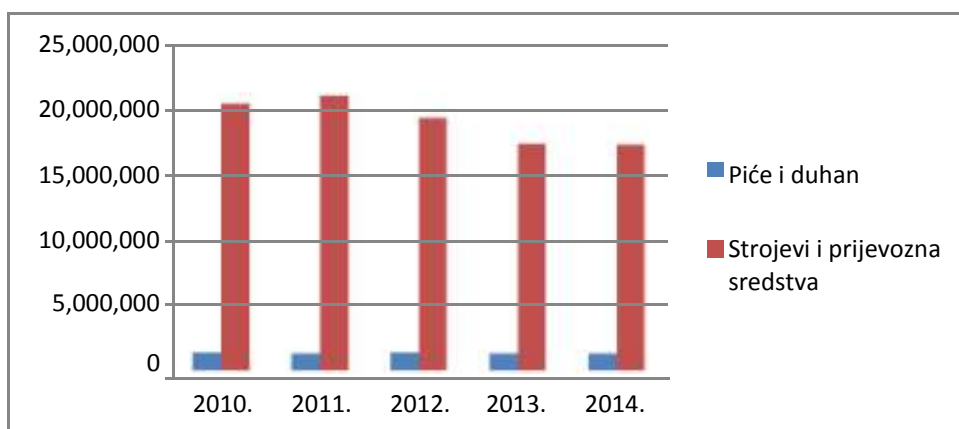
Prema podacima Državnog zavoda za statistiku izvoz Republike Hrvatske od 2010. godine do 2014. godine u stalnom je rastu, ali ako se pogledaju grupe proizvoda opažaju se oscilacije. Proizvodi koji bilježe stalan rast od 2010. godine do 2014. godine su sirove materije (osim goriva), mineralna goriva i maziva i razni gotovi proizvodi. Sirove materije, osim goriva u 2010. godini bilježe izvoz od 4,3 milijarde kuna, dok se u 2014. godini taj iznos povećao na 6,3 milijarde kuna što je povećanje za 44,06%. Mineralna goriva i maziva također bilježe konstantan rast kroz godine pa se od 2011. godine do 2014. godine bilježi povećanje izvoza ovog proizvoda za 31,04%. Rast izvoza bilježe i razni gotovi proizvodi koji su se u 2014. godini u odnosu

na 2010. godinu povećali za 4,7 milijardi kuna što je 58,64%. Grupa proizvoda koja bilježi pad izvoza su piće i hrana čiji se izvoz u 2014. godini u odnosu na 2010. godinu smanjio za 61 tisuću kuna. Strojevi i proizvodna sredstva također bilježe pad izvoza pa je tako u 2014. godini izvezeno ovih proizvoda u iznosu od 17,3 milijardi kuna dok je u 2010. godini taj izvoz iznosio 20,5 milijardi kuna što je za 18,10% manje u 2014. godini nego u 2010. godini. Ostale grupe proizvoda od 2010. godine do 2014. godine osciliraju kroz razdoblje, odnosno zavisno od promatrane godine izvoz tih proizvoda se i smanjuje i povećava. Na grafikonu 12. prikazana je grupa proizvoda koja bilježi rast izvoza od 2010. godine do 2014. godine, a na grafikonu 13. prikazane su grupe proizvoda koje bilježe smanjenje izvoza od 2010. godine do 2014. godine.

Grafikon 12. Proizvodi koji bilježe rast izvoza od 2010. – 2014. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima DZS

Grafikon 13. Proizvodi koji bilježe pad izvoza od 2010.-2014. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima DZS

7.1. IZVOZ I INVESTICIJE PODUZETNIKA PO REGIJAMA I ŽUPANIJAMA U 2013. GODINI

Prema zadnjim dostupnim podacima objavljenim od FINE od 13. siječnja 2015. poduzetnici Hrvatske promatrano na razini NUTS-2 regija²², tj. poduzetnici Kontinentalne Hrvatske u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu ostvarili su rast investicija od 15,2% i pad izvoza od 0,3%, a kod poduzetnika Jadranske Hrvatske zabilježen je rast investicija od 10,3% i pad izvoza od 1,2% (tablica 22.).

Tablica 22. Investicije i izvoz po NUTS regijama

Naziv	Investicije		Izvoz	
	2012.	2013.	2012.	2013.
Zagrebačka	1.361.543.930	1.268.699.889	3.890.791.789	4.478.967.977
Krapinsko-zagorska	647.590.136	425.171.605	2.399.634.194	2.664.083.464
Sisačko-moslavačka	315.940.339	383.934.355	3.150.619.499	2.944.086.752
Karlovačka	604.097.803	666.926.038	1.476.268.528	1.576.953.587
Varaždinska	923.706.261	957.767.769	5.626.947.150	5.633.249.566
Koprivničko-križevačka	322.356.317	264.692.679	1.754.845.616	1.843.746.866
Bjelovarsko-bilogorska	203.670.789	222.894.844	775.728.136	784.198.380
Virovitičko-podravska	203.390.954	178.154.955	991.061.016	721.514.041
Požeško-slavonska	172.975.601	181.022.610	696.244.855	675.373.354
Brodsko-posavska	447.518.531	476.185.891	1.628.653.705	1.751.115.105
Osiječko-baranjska	1.659.725.567	1.933.764.352	3.417.495.523	3.323.547.223
Vukovarsko-srijemska	378.389.995	385.576.136	1.283.633.119	1.212.282.889
Međimurska	495.638.438	594.721.165	2.918.437.257	3.093.505.368
Grad Zagreb	17.499.863.229	21.121.003.604	43.266.534.404	42.377.833.997
Kontinentalna Hrvatska	25.236.407.890	29.060.515.892	73.276.894.791	73.080.458.569
Zadarska	761.565.484	967.047.027	2.330.847.457	2.415.719.282
Šibensko-kninska	248.981.999	312.930.039	1.438.716.116	1.386.329.018
Primorsko-goranska	2.187.032.021	2.382.604.826	6.115.556.203	6.329.949.164
Ličko-senjska	215.525.532	223.074.851	116.517.259	190.185.367
Splitsko-dalmatinska	1.761.887.801	1.941.855.284	4.286.561.881	4.359.840.458
Istarska	1.968.536.815	2.002.954.587	8.386.299.534	7.646.545.552
Dubrovačko-neretvanska	499.493.668	598.493.423	1.709.178.121	1.757.374.260
Jadranska Hrvatska	7.643.023.320	8.428.960.037	24.383.676.571	24.085.943.101
Ukupno RH	32.879.431.210	37.489.475.929	97.660.571.362	97.166.401.670

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja

²² NUTS regije u Hrvatskoj ili NKPJS - Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku Državnog zavoda za statistiku RH odnosi se na teritorijalnu podjelu Hrvatske za statističke potrebe, prema europskoj „Nomenklaturi prostornih jedinica za statistiku“

Prema podacima iz tablice 22. najveći nominalni rast investicija u Jadranskoj Hrvatskoj bio je kod poduzetnika Zadarske županije i iznosio je 205,5 milijuna kuna što je 27%, te su investicije u 2013. godini iznosile ukupno 967,0 milijuna kuna. Na drugom mjestu po rastu investicija su poduzetnici Primorsko-goranske županije s rastom od 195,6 milijuna kuna, odnosno 8,9%. Poduzetnici Šibensko-kninske županije na drugom su mjestu među poduzetnicima Jadranske Hrvatske prema postotnom rastu investicija od 25,7%, dok su njihove ukupne investicije u 2013. godini iznosile 312,9 milijuna kuna. Poduzetnici Grada Zagreba ostvarili su najveći rast investicija u 2013 godini u iznosu od 3,6 milijardi kuna što je rast od 20,7%. Poduzetnici Sisačko-moslavačke županije na trećem su mjestu po rastu investicija u Hrvatskoj, a ostvarili su najveći rast investicija iskazano u postotku na razini Kontinentalne Hrvatske i to 21,5%. Najveći pad investicija u Kontinentalnoj Hrvatskoj ostvaren je kod poduzetnika Krapinsko-zagorske županije od 34,3% sa iznosom od 425,2 milijuna kuna, a najmanji pad kod poduzetnika Zagrebačke županije, 6,8%. Poduzetnici u svim županijama Jadranske Hrvatske povećali su investicije u odnosu na prethodnu godinu.

Najveći rast izvoza u Jadranskoj Hrvatskoj ostvarili su poduzetnici Ličko-senjske županije i to 63,2%, a odmah zatim su poduzetnici Zagrebačke županije iz Kontinentalne Hrvatske i njihov rast izvoza iznosi 15,1%. Na trećem mjestu po rastu izvoza poduzetnici su Krapinsko-zagorske županije sa 11%. Najveći pad izvoza ostvarili su poduzetnici Virovitičko-podravske županije i iznosio je 27,2%, a na drugom mjestu su poduzetnici Istarske županije sa padom izvoza od 8,8%.

Poduzetnici Kontinentalne Hrvatske u 2013. godini izvezli su robe u vrijednosti od 73,1 milijardu kuna što je 10,2% ili 6,7 milijardi više nego 2008. godine. Najveći izvoz od 73,8 milijardi kuna ostvarili su poduzetnici Kontinentalne Hrvatske u 2012. godini, a najmanji izvoz ostvarili su u 2009. godini i iznosio je 57,7 milijardi kuna. U 2013. godini poduzetnici Jadranske Hrvatske ostvarili su izvoz u iznosu od 24,1 milijardu kuna što je 10,9% ili 3 milijarde kuna manje nego u 2008. godini. Najveći izvoz poduzetnika Jadranske Hrvatske ostvaren je u 2008. godini u iznosu od 27 milijardi kuna, a najmanji u 2009. godini u iznosu od 23,4 milijarde kuna. Poduzetnici Jadranske Hrvatske u 2013. godini ostvarili su 49 milijardi kuna ili 67% manji izvoz od poduzetnika Kontinentalne Hrvatske i to iz razloga što im je i broj poduzetnika bio manji za 22.795 ili 36,8%. Kod poduzetnika obje regije u 2013. godini povećan je broj

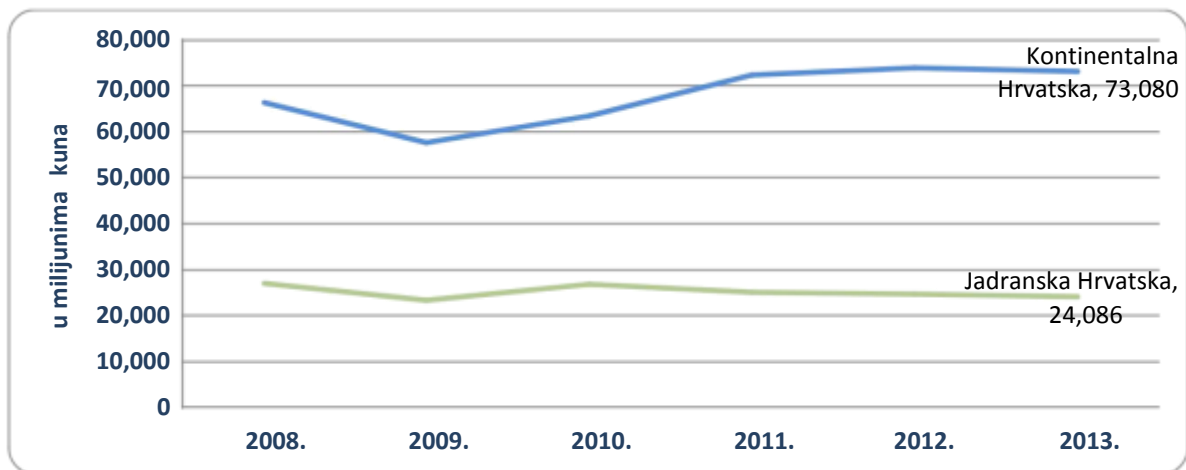
izvoznika u odnosu na početnu promatranu godinu to u Kontinentalnoj Hrvatskoj za 17,6% odnosno za 1.468 izvoznika, a u Jadranskoj Hrvatskoj broj izvoznika u odnosu na 2008. povećan je za 59 izvoznika ili 1,7% (tablica 23.).

Tablica 23. Broj poduzetnika, broj izvoznika i izvoz po regijama u 2013. godini

Godina	Opis	Kontinentalna Hrvatska	Udio u RH u %	Jadranska Hrvatska	Udio u RH	Ukupno RH
2008.	Broj poduzetnika	54.326	60,59%	35.330	39,41%	89.656
	Broj izvoznika	8.340	70,71%	3.454	29,29%	11.794
	Izvoz	66.335	71,04%	27.036	28,96%	93.371
2009.	Broj poduzetnika	55.212	60,46%	36.108	39,54%	91.320
	Broj izvoznika	7.904	70,98%	3.231	29,02%	11.135
	Izvoz	57.655	71,14%	23.389	28,86%	81.044
2010.	Broj poduzetnika	58.925	60,90%	37.833	39,10%	96.758
	Broj izvoznika	8.700	72,29%	3.335	27,71%	12.035
	Izvoz	63.380	70,30%	26.780	29,70%	90.160
2011.	Broj poduzetnika	60.033	60,93%	38.497	39,07%	98.530
	Broj izvoznika	9.024	72,31%	3.455	27,69%	12.479
	Izvoz	72.315	74,29%	25.023	25,71%	97.338
2012.	Broj poduzetnika	59.319	60,99%	37.935	39,01%	97.254
	Broj izvoznika	9.118	73,35%	3.312	26,65%	12.430
	Izvoz	73.826	74,89%	24.752	25,11%	98.577
2013.	Broj poduzetnika	61.993	61,26%	39.198	38,74%	101.191
	Broj izvoznika	9.808	73,63%	3.513	26,37%	13.321
	Izvoz	73.080	75,21%	24.086	24,79%	97.166

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja

Kako je vidljivo na grafikonu 14. izvoz poduzetnika Jadranske Hrvatske u promatranom šestogodišnjem razdoblju imao je manje oscilacije, odnosno manje promjene vrijednosti, dok je izvoz kod poduzetnika Kontinentalne Hrvatske bilježio značajnija odstupanja u vrijednostima u razdoblju od 2008. godine do 2013. godine.

Grafikon 14. Izvoz po regijama u razdoblju od 2008.-2013.

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja

8. PODUZETNIŠTVO U OBRAZOVANJU

Rast globalnih integracija tržišta nedvojbeno ukazuje na potrebu osvješćivanja ljudi o značenju i značaju poduzetništva i potrebi obrazovanja za poduzetništvo, te učenja prakticiranja poduzetničkih znanja, vještina i sposobnosti. Konkurentna Hrvatska, u gospodarskom smislu, trebala bi se temeljiti na razvoju i poticanju poduzetništva. Najrazvijenije zemlje svijeta, kao i zemlje Europske unije, prepoznale su važnost podržavanja poduzetništva, stalnu potrebu za stvaranjem poduzetničkog ozračja, te poticanje poduzetničkog obrazovanja u nacionalnom kontekstu. Republika Hrvatska trebala bi biti usmjerena na prihvaćanje poduzetništva kao društvene, nacionalne, gospodarske i odgojno-obrazovne vrijednosti. Vrijednosna usmjerenost pretpostavlja stvaranje mogućnosti za razvijanje poduzetničkih kompetencija počevši od najniže do najviše razine obrazovanja, osposobljavanje i obrazovanje za poduzetništvo kroz formalno, neformalno i informalno obrazovanje i učenje, te poticanje poduzetništva kao gospodarskog zahtjeva. U Hrvatskoj su mala i srednja poduzeća najvažniji dio gospodarstva. Premda postoje poduzeća koja posluju na domaćem i stranom tržištu i koja su uspješna, postoje i brojna poduzeća u privatnom i javnom sektora koja su manje uspješna ili posluju s gubicima. Poslovni izvještaji poduzeća pokazuju kako su ključni izazovi poduzetnicima vezani za njihove

organizacijske i menadžerske sposobnosti te nedostatak kompetencija za učinkovito pokretanje i vođenje posla.

Razvoj i potpora poduzetništvu, u strateškom i operativnome smislu, su prioritet Europske unije, pa tako i Republike Hrvatske. Ključno područje u poticanju poduzetništva tako je uvođenje njegova sustavnog učenja i poučavanja. Poduzetnost danas postaje način života, tj. jedna od temeljnih pretpostavki uspješnoga života pojedinca i društva i zbog toga je poduzetnička kompetencija proglašena jednom od temeljnih kompetencija potrebnih za život i rad u društvu znanja koja putem obrazovanja treba biti osigurana svakomu čovjeku (Europska komisija, 2006). Naime članice Europske unije prepoznale su važnost podupiranja poduzetništva i poduzetničkog obrazovanja, te stvaranja poduzetničke klime u obrazovnim institucijama. U dokumentu „Europa 2020.: Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast“ Europska unija je formirala ciljeve koje želi postići do 2020. godine. Tom su strategijom dane temeljne smjernice kojima Europa želi razviti određena područja i ciljeve. Naglašeno je da je uspješno poduzetništvo važno za pametan razvoj, te da je upravo taj razvoj jedan od ključnih ciljeva koje Europska unija želi postići do 2020. godine. Pametan razvoj temelji se na jačanju znanja i inovacija podizanjem kvalitete obrazovanja i fokusom na potrebe građana. Stoga je potrebno podići kvalitetu obrazovanja i usmjeriti posebnu pozornost na cjeloživotno učenje (Europska komisija, 2010).

Republika Hrvatska kao 28. članica Europske unije također je prepoznala važnost poduzetništva i poduzetničkog načina razmišljanja. U skladu s time u 2015. godini pokrenuta je nova obrazovna reforma, koja će probno ući u škole 2016. godine, a očekuje se da će školu učiniti pristupačniju učenicima i kvalitetno ih pripremiti za život.

Prema novoj obrazovnoj reformi, a u dijelu osnovnoškolskog obrazovanja, Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje polazišni je dokument obveznog obrazovanja u Republici Hrvatskoj kojim se omogućava razvijanje generičkih kompetencija bitnih za ostvarivanje osobnih potencijala, nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje koje je temelj aktivnoga i odgovornoga sudjelovanja u društvu. Zasniva se na razvojnim odgojno-obrazovnim tendencijama u

europi i svijetu, te hrvatskoj obrazovnoj tradiciji i odgojno-obrazovnim dokumentima Republike Hrvatske.²³

Ciljevi Nacionalnog kurikulumu za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje su:

- Cjelovit i uravnotežen razvoj svih potencijala učenika
- Osposobljavanje učenika za nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje
- Odnos učenika s drugima utemeljen na suradnji i međusobnome uvažavanju
- Aktivno i odgovorno sudjelovanje učenika u životu zajednice

Novost novog kurikulumu za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje je razvijanje sedam međupredmetnih tema od koje je jedna i poduzetništvo. Međupredmetna tema Poduzetništvo uvodi se kao novi sadržaj u cjelokupni hrvatski odgojno-obrazovni sustav, čime se od najranije dobi osnažuje i potiče proces usvajanja poduzetničkog mišljenja i djelovanja. Poduzetništvo predstavlja sposobnost pojedinca „da ideje pretvara u djela“, podrazumijeva kreativnost, inovativnost, sposobnost uočavanja i iskorištavanja prilika, razumno preuzimanje rizika, te sposobnost planiranja, organiziranja i vođenja projekata kako bi se postigli postavljeni ciljevi. Poduzetnost je sastavni dio ove teme. Određuje ju proaktivan stav svake osobe prema svemu što radi, aktiviranje osobnih potencijala na kreativan, konstruktivan i inovativan način u različitim društvenim ulogama. Poduzetnost unaprjeđuje osobni rast mladih, pomaže im da postanu uspješni učenici, samosvjesni pojedinci i odgovorni građani, učinkovito doprinose društvu i gospodarstvu te pronađu i razumiju svoju ulogu u svijetu. Poduzetnost se razvija u svim nastavnim predmetima i izvannastavnim aktivnostima, u sklopu svih ciklusa, kao jedna od temeljnih vrijednosti obrazovanja. Svrha je učenja i poučavanja međupredmetne teme Poduzetništvo razvijanje poduzetničkog načina promišljanja i djelovanja u svakodnevnome životu i radu, stjecanje radnih navika, usvajanje elementarne ekonomske i financijske pismenosti te razvoj karakteristika poduzetne osobe osposobljene za prepoznavanje prilika i mogućnosti samoaktualizacije. Škola podražava stvaranje poticajnog okružja za provođenje i razvoj ove međupredmetne teme, te obrazovni rad povezuje s lokalnom/regionalnom zajednicom, njezinim

²³<http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/02/NKOO-18.2-NOVO2.pdf>

gospodarstvom i tržištem rada i to radi unaprjeđenja procesa stjecanja poduzetničke kompetencije mladih i zadovoljavanja potreba sredine u kojoj djeluje.²⁴

Znanstveno priznanje poduzetništva dokaz je istraživačke konferencije o poduzetništvu, znanstveni časopisi o poduzetništvu, poduzetničke katedre na visokim učilištima, čime se vidi da je postignuta legitimnost poduzetništva kao obrazovnog područja. Vlada od poduzetničkog obrazovanja očekuje utjecaj na poboljšanje gospodarske situacije u društvu stvaranjem novih inovativnih poslova, jačanje inovativnosti za gospodarski razvoj zemlje, poticanje inovativnog poduzetničkog ponašanja pojedinaca u društvu, podučavanje za poduzetništvo i podučavanje o poduzetništvu. Najvažnija uloga poduzetničkog obrazovanja je razviti poduzetnička znanja i vještine, ponašanja i osobine koji će osigurati snalaženje u novim uvjetima, složenim situacijama i pritiscima globalizacije na društvo, organizaciju i pojedince.²⁵

²⁴<http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/02/NKOO-18.2-NOVO2.pdf>

²⁵A. Hunjet., G. Kozina. (2014.) Osnove poduzetništva. Varaždin. Sveučilište Sjever

9. ZAKLJUČAK

Poduzetništvo je staro koliko i ljudsko društvo, a pojmovi poduzetnik i poduzetništvo danas su sinonimi gospodarskog razvitka i uspješnosti pojedinca, regije ili države. Stvaranje pozitivne poduzetničke klime, okruženja i infrastrukture od posebnog je značaja za razvoj i oslobađanje poduzetničkog duha i ideja u gospodarskim i inim djelatnostima društva.

Stoljetna je tradicija izučavanje poduzetništva kao znanstvene i praktične discipline na poslovnim učilištima zemalja razvijenoga tržišnoga gospodarstva. Svoju razvijenost one dijelom zahvaljuju upravo toj činjenici. Globalizacijom svjetskog tržišta i gospodarstva i napredovanjem demokratskih procesa, poduzetništvu se pridaje sve veća važnost i u manje razvijenim tranzicijskim zemljama, sa željom ubrzanja njihova gospodarskog razvoja. Teorijsko i praktično poduzetništvo izučava se radi stjecanja pozitivne poduzetničke klime i okruženja u tim društvima, te da bi se osobe s poduzetničkim osobinama potaknule na stvaralaštvo i podučile poduzetničkim znanjima i vještinama. U toj funkciji, edukacijska potpora poduzetništva ima poseban značaj. Dobrodošle su sve inicijative, a posebno one koje pisanom riječi, spoznaje i iskustva pojedinca ili skupina, ili pak društva, prenose od jednih ka drugima.

Na temelju analiziranih podataka može se zaključiti da Hrvatska ima nisku razinu poduzetničke aktivnosti. Za poduzetništvo odlučuje tek svaki 12. građanin, dok se u svijetu za poduzetništvo odlučuje svaki 7. stanovnik. Hrvatska je u segmentu poduzetništva još uvijek značajno „muška“ zemlja, pa je u 2013. godini muška populacija prema GEM istraživanju imala 2,24 puta veću aktivnost u odnosu na žensku populaciju u aktivnostima pokretanja poslovnog pothvata. Osvrt na financijske pokazatelje poslovanja poduzetnika daje zanimljive podatke o zaposlenosti, ukupnim prihodima i izvozu Republike Hrvatske. Mala i srednja poduzeća, kao glavni pokretači gospodarstva, bilježe rast zaposlenosti, te je tako broj zaposlenih u tim poduzećima od 2012. do 2014. godine povećan za 10.863 zaposlenih. Isto tako mala i srednja poduzeća bilježe i rast ukupnih prihoda, pa je od 2012. godine do 2014. godine ostvaren rast prihoda za 5,26%. Za bolji razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj

svakako pridonosi nova obrazovna reforma, a prema Nacionalnom kurikulumu za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje gdje se poduzetništvo uvodi kao novi sadržaj u cjelokupni hrvatski odgojno-obrazovni sustav. Time se od najranije dobi osnažuje i potiče proces usvajanja poduzetničkog mišljenja i djelovanja, te se mogu očekivati nove generacije budućih poduzetnika što će pozitivno djelovati na gospodarski razvoj Hrvatske.

10. LITERATURA

1. Bobera, D., Hunjet, A., Kozina, G.: Poduzetništvo, Sveučilište Sjever, Varaždin, 2015.
2. Brkić, M.: Vizija poduzetništva-kako postati uspješan poduzetnik, Poslovna škola BenkoKotruljić, CroataMan, Ljubuški, Split, 2000.
3. CEPOR – Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća, www.cepor.hr/
4. Cingula, M.: Poduzetništvo, Školska knjiga, Zagreb, 1998.
5. Dragičević, A.: Razvoj ekonomske misli, Cekade, Zagreb, 1987
6. Družić, G.: Ekonomska politika i poduzetništvo, HITa, Zagreb, 2007.
7. Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr/
8. Europska komisija: Observatory of European SMEs, ec.europa.eu/Docsroom/documents/2278/.../pdf
9. FINA, www.fina.hr/
10. Gorupić, D., Gorupić, D.jr.: Poduzeće – postanak i razvoj poduzetništva i poduzeća, Informator, Zagreb, 1990.
11. Grgić, M.: Poduzetništvo u međunarodnoj ekonomiji, Sinergija, Zagreb, 2010.
12. Hisrich, R.D.: Poduzetništvo, Mate, Zagreb, 2011.
13. Horvat, Đ., Tintor, Ž.: Poduzetnička ekonomija, Trgovačka Akademija, Zagreb, 2006.
14. Hrvatska gospodarska komora, web.hgk.hr
15. Hrvatska obrtnička komora, www.hok.hr/
16. Hunjet, A., Kozina, G.: Osnove poduzetništva, Sveučilište Sjever, Varaždin, 2014.
17. Kolaković, M.: Poduzetništvo u ekonomiji znanja, Sinergija, Zagreb 2006.
18. Ministarstvo poduzetništva i obrta, <https://poduzetnistvo.gov.hr/>
19. Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje, <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/02/NKOO-18.2-NOVO2.pdf>
20. Škrtić, M., Mikić, M.: Poduzetništvo, Sinergija, Zagreb, 2011..
21. Narodne novine br. 29/02, 63/07, 109/07, 53/12, 54/13, 56/13
22. Poslovna hrvatska, www.poslovna.hr/
23. Škorić, A.: Uvod u poduzetništvo, HITa, Zagreb, 1995.
24. Škrtić, M., Mikić, M.: Poduzetništvo, Sinergija, Zagreb, 2011.
25. Vuković, I.: Ekonomika poduzetništva u hotelijerstvu, Dalmatina, Zagreb, 1999

POPIS TABLICA

Tablica 1. Najbogatiji američki poduzetnici u povijesti

Tablica 2. Poduzetnička aktivnost u Hrvatskoj mjerena TEA indeksom

Tablica 3. Kriterij za razvrstavanje prema Zakonu o računovodstvu

Tablica 4. Kriteriji za razvrstavanje subjekata malog gospodarstva

Tablica 5. Broj poduzetnika u RH

Tablica 6. Broj poduzetnika u gradovima-županijskim središtima u 2014. godini

Tablica 7. Financijski pokazatelj poslovanja poduzetnika od 2007.-2014. godine

Tablica 8. Ukupan prihod i zaposlenost prema veličini poduzeća od 2011.-2014. godine

Tablica 9. Osnovni financijski podaci o poslovanju poduzetnika Varaždinske županije u 2014. godini

Tablica 10. TOP 5 poduzetnika Varaždinske županije rangiranih po izvozu u 2014. godini

Tablica 11. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Međimurske županije u 2014. godini

Tablica 12. Top 5 izvoznika Međimurske županije u 2014. godini

Tablica 13. Uvoz i izvoz Međimurske županije, 2013-2014. godina

Tablica 14. Magistri znanosti i doktori znanosti među ženama i muškarcima, 2013.-2014. godina

Tablica 15. Razlika u aktivnosti pokretanja poslovnog pothvata žena i muškaraca u Hrvatskoj, 2010.-2013. godina

Tablica 16. Potpore dodijeljene ženama poduzetnicama kroz Poduzetnički impuls, 2010.-2013. godina

Tablica 17. Odobreni krediti po programu „Žene poduzetnice“ HBOR-a, 2011.-2013. godine

Tablica 18. Broj poduzetnika koji su predali godišnje financijsko izvješće prema strukturi osnivača, 2010.-2013. godine

Tablica 19. Vlasnička struktura po županijama, 2013. godina

Tablica 20. Uvoz, izvoz i saldo Republike Hrvatske od 2010.-2014. godine

Tablica 21. Hrvatski izvozni proizvodi prema SMTK

Tablica 22. Investicije i izvoz po NUTS regijama

Tablica 23. Broj poduzetnika, broj izvoznika i izvoz po regijama u 2013. godini

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Ukupan broj poduzetnika od 2009.-2014. godine

Grafikon 2. Broj poduzetnika u gradovima-županijskim središtima u 2014. godini

Grafikon 3. Zaposlenost u velikim, srednjim i malim poduzećima od 2011.-2014. godine

Grafikon 4. Ukupni prihodi po veličini poduzeća od 2011.-2014. godine

Grafikon 5. Dobit razdoblja poduzetnika top 5 gradova/općina Varaždinske županije u 2014. godini

Grafikon 6. Gubitak razdoblja poduzetnika top 5 gradova/općina Varaždinske županije u 2014. godini

Grafikon 7. Top 5 gradova Međimurske županije prema ukupnim prihodima poduzetnika u 2014. godini

Grafikon 8. Uvoz i izvoz Međimurske županije, 2013. i 2014. godine

Grafikon 9. Žene i muškarci diplomirali na visokim učilištima, 2010.-2013. godine

Grafikon 10. Broj poduzetnika koji su predali godišnje financijsko izvješće prema strukturi osnivača za 2013. godinu

Grafikon 11. Vlasnička struktura po županijama, 2013. godina Grafikon

12. Proizvodi koji bilježe rast izvoza od 2010. do 2014. godine Grafikon

13. Proizvodi koji bilježe pad izvoza od 2010. do 2014. godine Grafikon

14. Izvoz po regijama u razdoblju od 2008. do 2013. godine

Sveučilište
Sjever

UNIVERSITY
OF THE NORTH

SVEUČILIŠTE
SJEVER

MMI

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, **EMINA GRADEČAK** pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica /diplomskog rada pod naslovom **ISTRAŽIVANJE PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
EMINA GRADEČAK

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, **EMINA GRADEČAK** neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom diplomskog rada pod naslovom **ISTRAŽIVANJE PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ** čiji sam autor/ica.

Student/ica:
EMINA GRADEČAK

(vlastoručni potpis)